

MOKSLINĖ-PRAKTIŠĖ KONFERENCIJA

JAUNIMAS

GLOBALIOJE VISUOMENĖJE: POKYČIAI IR IŠŠŪKIAI

2014 m. lapkričio 26 d.
Vytauto Didžiojo universitetas
S. Daukanto g. 28, Kaunas

ORGANIZATORIAI:

Jaunimo politikos departamentas
prie Socialinių apsaugos ir darbo ministerijos

MINISTRY OF SOCIAL SECURITY AND LABOUR
REPUBLIC OF LITHUANIA

VYTAUTO DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS

MCMXXII

MYKOLO ROMERIO
UNIVERSITETAS

PARTNERIAI:

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LIETUVOS JAUNIMO
ORGANIZACIJŲ TARYBA

Jaunimas nuo 14 iki 29 metų – grupė, kuri pradeda aktyviai veikti ir yra neatsiejama globalios visuomenės dalis, kuriai įtakos turi dauguma globalizacijos procesų. Įgyjant jauno žmogaus statusą, šiuolaikinėje visuomenėje jaunimui tenka susidurti su naujais ir daugialypiais klausimais: kaip tapti savarankiškesniu, kaip atrasti ir išlaikyti savo identitetą, kaip priimti tinkamiausią pasirinkimą, renkantis savo asmeninį ir profesinį kelią, kaip įvaldyti naujas technologijas, kad jos taptų ne kliūtimi, o raktu sėkmingai integracijai į plačiąją visuomenę.

Pastaruosius kelerius metus šalyje pradėta skirti daugiau dėmesio iki šiol mažai tyrinėtoms jaunimo temoms aktualizavimui. 2012 m. vyko pirmoji jaunimo tyrėjų tarptautinė konferencija „Ar pažįstu jauną žmogų?“, atskleidusi platų tarpdalykinį jaunimo tyrimų lauką. Lietuvos pirmininkavimo metu, 2013 m. rugsėjo 9–12 d., Vilniuje vykusio ES Jaunimo konferencija, vainikuota 21-os jungtinės išvados priėmimu. ES struktūrinio dialogo su jaunimu metu, suformuluotos išvados atskleidžia prioritetinę temą – socialinę jaunimo įtrauktį, ypatingai pabrėžiant nedirbančio, nesimokančio, mokymuose nedalyvaujančio jaunimo (NEETs) įtrauktį.

Taip pat įvardijama, jog viena iš kliūčių sprendžiant jaunimo problemas – sisteminio tarpsektorinio bendradarbiavimo trūkumas. Atsižvelgiant į šiuos ir kitus pastebėjimus, akivaizdu, jog būtina tęsti pradėtą diskusiją, analizuoti kylančias aktualias globalizacijos proceso pasekmes šalies ir Europos šalių jaunimui, svarbu kelti klausimus su kokiais iššūkiais ir problemomis susiduria didžiųjų miestų ir regionų jauni žmonės ir kokios įveikos strategijos jų sprendimui yra taikomos.

Konferencijos „Jaunimas globalioje visuomenėje: pokyčiai ir iššūkiai“ tikslas – aptarti, su kokiais iššūkiais ir pokyčiais globalizacijos kontekste susiduria jaunimas bei identifikuoti jų įveikos galimybes kartu su mokslininkais, praktikais bei sprendimus priimančiais asmenimis.

Mokslinis komitetas

1. Dr. Jorūnė Vyšniauskytė-Rimkienė, Vytauto Didžiojo universitetas (komiteto pirmininkė)
2. Prof. dr. Jonas Ruškus, Vytauto Didžiojo universitetas
3. Doc. dr. Jūratė Imbrasaitė, Vytauto Didžiojo universitetas
4. Doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, Vilniaus universitetas
5. Doc. dr. Andrius Stasiukynas, Mykolo Romerio universitetas
6. Doc. dr. Odeta Merfeldaitė, Mykolo Romerio universitetas
7. Doc. dr. Mantas Bileišis, Mykolo Romerio universitetas
8. Prof. dr. Irena Zaleskienė, Lietuvos edukologijos universitetas

Organizacinis komitetas

1. Aurelija Kazlauskienė, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
2. Milda Petkevičiūtė, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
3. Valda Karnickaitė, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
4. Jolanta Sakalauskienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
5. Justina Alsytė-Gogelienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
6. Dr. Rasa Indriliūnaitė, Vytauto Didžiojo universitetas
7. Žaneta Šerkšnienė, Vytauto Didžiojo universitetas
8. Vitalija Lyska, Vytauto Didžiojo universitetas

Konferencijos internetinis puslapis - <http://jaunimotyrimai.mruni.eu>

Metodinė medžiaga, pranešimai – <http://www.jrd.lt>

Leidinį sudarė Jaunimo reikalų departamento darbuotojai. Autorių tekstai nėra taisyti. Sudarytojai neprisiima atsakomybės už autorių pranešimų santraukos turinį.

ISBN 978-609-95501-2-1

TURINYS

Programa 6

PLENARINĖ SESIJA	9
Nepriklausomos Lietuvos raidos paradoksas: neišsiskiriančios kartų vertybinės nuostatos	9
Globalėjančio jaunimo iššūkiai lokalioms ugdymo sistemoms	9
Jaunimo statistinis portretas	10
Jaunimo užimtumo problema ir galimybės	10
I SEKCIJA. JAUNO ŽMOGAUS TAPATUMAS IR VERTYBINIŲ NUOSTATŲ KAITA	11
Globalizacija ir identiteto fragmentacija: lietuvių kilmės jaunimas už Lietuvos ribų	11
Lietuvos jaunimo emocinio intelekto komponentų raiška	11
Saviraiškos kaita rašytinėje moksleivių kultūroje ir šiuolaikinių technologijų erdvėje XX a. pab. – XXI a. pr.	12
Jaunų vyrų prokreaciniai lūkesčiai Lietuvoje: kultūrinės normos ir individualios patirtys	13
Studentų, dalyvaujančių mainų programose, subjektyvaus tapatumo patyrimas	14
Gyvenimas „Tai kaip siekiamybė, kaip ėjimas“: paauglių egzistencinės patirtys	14
Paauglių savaiminis ir savivaldus mokymasis internalizuojant vertybes artimoje socialinėje ir medijų aplinkoje	15
II SEKCIJA. JAUNIMO EKONOMINIS UŽIMTUMAS	17
Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimas Utenos teritorinėje darbo biržoje	17
Sėkmingo įsitraukimo į darbo rinką kliūtys Lietuvoje: sensorinę negalią turinčio jaunimo patirtys	17
Career Coaching Principles and Opportunities for Application within the Context of Lifelong Learning	18
Jauniems ilgalaikiams bedarbiams teikiamos socialinės pagalbos gerinimo galimybės	18
Neformaliųjų būdų įgytų kompetencijų svarba darbo rinkoje: darbdavių nuomonė	19
Studentų pilietinis aktyvumas: LEU atvejis	20
III SEKCIJA. NEFORMALIOJO UGDYMO POVEIKIS	21
Plečiant ribas: patirtinio metodo veiksmingumas darbe su pažeidžiamais jaunuoliais	21
Kam jaunuoliams tas atvirasis jaunimo centras?	22
Dalyvaujančių ir nedalyvaujančių neformalaus ugdymo procese mokinių emocinė inteligencija ir socialinė kompetencija	22
Jaunimo neformalusis ugdymas formaliojo švietimo įstaigoje: galimybės ir kliūtys	23
Sporto mokyklas / sporto būrelius lankančių ir jų nelankančių mokinių asmeninė kompetencija	24
Vaikų socialinių įgūdžių lavinimas: Sokrato metodo taikymas vaikų dienos centre	25
Jaunimo nevyriausybinių organizacijų kuriama vertė ir jos potencialas Lietuvoje	25
IV SEKCIJA. JAUNIMO DALYVAVIMAS	27
Youth Policy in Latvia and Lithuania: Concepts, Legal Frameworks, and Administrative Mechanisms	27
The construction of "Young unemployed" and "youth professionals" in the policy texts of YOUTH GUARANTEE in Finland	27
Educating Youth Work Professionals for the Global Age	28
Globalizacija, adiaforizacija ir tokiosios modernybės karta	29
Postmodernus ar tradicinis pilietis? Jaunimo politinės orientacijos ir dalyvavimas politiniuose veiksmuose	29
Kaip užtikrinti jaunų žmonių teises ir pareigas?	29
Analysis of online threat's in social networks experienced by the girls attending Children Day-Care Centre	30
V SEKCIJA. JAUNIMO PROBLEMAS IR JŲ SPRENDIMŲ PAIEŠKA	31
Prevenčinės programos paaugliams Lietuvoje: ką galime pasiūlyti šiandien ir kur turėtume judėti toliau?	31
Nuo ko miršta Lietuvos jaunimas?	31
„Tarpinstitucinis dreifas“: jaunų vyrų dalyvavimo socialinių paslaugų sistemoje patirtys	32
Globalizacijos įtaka baudžiamajam procesui, kuriame dalyvauja nepilnametis nukentėjęsysis	32
Problemos, kylančios socialiai pažeidžiamiems jaunuoliams, pradedantiems savarankišką gyvenimą	33
Lietuvos kurčiųjų jaunimo bendruomenė globalioje visuomenėje: ypatingiems žmonėms ypatingi iššūkiai. Nuo problemos iki sprendimo, nuo sprendimo iki pokyčių arba vėl tas pats	34
Neįgalųjų interesų atstovavimo veiksmingumas per nevyriausybinių organizacijų veiklas: subjektyvios NVO vadovių patirtys	36

MIELIEJI KONFERENCIJOS DALYVIAI

ir visi, į kurių rankas pateko šis leidinys,

prieš dvejus metus įvyko pirmoji nacionalinė jaunimo tyrimams skirta mokslinė-praktinė konferencija. Šiandien džiaugiamės galėdami Jus pasveikinti atvykus į antrąją. Didžiuojamės galimybe dalyvauti jos kūrimo procese ir jaučiame atsakomybę dėl to, kad ši konferencija taptų Jums naudinga ir malonia patirtimi. Šio renginio organizavimo aplinkybės - puikus pavyzdys, kad tarpžinybinis ir tarpsektorinis bendradarbiavimas yra įmanomi. Mums, šios konferencijos rengėjams, procesas iki konferencijos parodė, kiek daug galime nuveikti, jei įveiksime atskirų organizacijų barjerus, orientuodamiesi į tai, kas svarbu visai visuomenei. Ypač norime padėkoti visiems organizacinio komiteto nariams. Už jų geranoriškumą, kantrybę – be jų šis renginys būtų neįmanomas.

Šios konferencijos tikslas yra unikalus tuo, kad ji siekia į vieną erdvę suvesti praktikus: darbo su jaunimu specialistus, jaunimo nevyriausybinę organizacijų, valstybės ir savivaldybių institucijų atstovus bei tyrėjus pasidalinti naujausiomis turimomis žiniomis ir patirtimis svarbiausiais jaunimo gyvenimo, visuomeninės veiklos bei politikos klausimais. Renginyje pranešėjų vardu ketiname priimti rezoliuciją, kurioje bus išdėstyti konferencijos metu gimę siūlymai. Tikime, kad tokia rezoliucija paskatins mūsų bendruomenės diskusijas ir debatus dėl to, ką šioje srityje reikia daryti toliau, kur link eiti. Norėtume, kad šie diskusijų metu gimę pasiūlymai prisidėtų prie specialistų profesinio tobulėjimo, įgalintų jaunas žmones ir darytų jaunimo politikos priemones efektyvesnes tam, kad buvimas jaunu žmogumi taptų produktyviausiu ir laimingiausiu kiekvieno Lietuvos piliečio gyvenimo etapu, paklojančiu tvirtus jo paties ir visos visuomenės klestėjimo pagrindus. Taip pat viliamės, kad kitąkart tokioje konferencijoje galėsime įvardinti ne tik tolimesnės veiklos kryptis, bet ir įvardinti sėkmės ir gerosios praktikos pavyzdžius.

2014 m. minime Lietuvos narystės Europos Sąjungoje jubiliejų. Šis įvykis neabejotinai yra svarbiausias Lietuvos tapimo globalizacijos procesų dalyve epizodas. Pastarieji dešimt metų iš visų socialinių grupių daugiausia pakeitė jaunimą. Manome, kad turėtume pasinaudoti šia proga apžvelgti globalizacijos poveikį Lietuvos jaunimui ir aptarti, kokius atsakus galėtume parengti besikeičiantiems iššūkiams jaunimo srityje. Pranešėjų gausa rodo, kad ši konferencija yra reikalingas forumas gausaus tyrimų skaičiaus apie jaunimo padėtį aptarimui. Be pranešimų nacionaline tematika, konferencijoje bus pasidalinta mūsų šiaurės kaimynių patirtimi iš Latvijos, Estijos ir Suomijos. Šių, artimiausių mums, šalių patirtis dažnai tiksliausiai parodo, ką galime pasiekti ir kur tiksliai klystame. Rengdami konferencijos programą pristatymus suskirstėme į 5 sritis: jaunų žmonių tapatybės ir vertybių, ekonominio užimtumo, neformaliojo ugdymo poveikio, jaunimo dalyvavimo bei jaunimo problemų ir jų sprendimo būdų paieškos. Visos šios sritys yra viena kitą papildančios ir vienu ar kitu metu kiekvienas jaunas žmogus gali susidurti su klausimais, gvildenamais kiekvienoje iš jų. Tik atsižvelgdami į visas jauno žmogaus gyvenimo ir patirčių dimensijas, galime tikėtis jaunų žmonių ir visos mūsų visuomenės klestėjimo.

Norime tikėti, kad ateityje ši konferencija nepraras aktualumo ir ateinantys renginiai taps pagrindine erdve bendravimui jaunimo tematika tarp pilietinės visuomenės, valdžios ir jaunimo tyrėjų.

Konferencijos mokslinis komitetas

PROGRAMA

8.15-9.00	Dalyvių registracija, kava
	SVEIKINIMO ŽODIS
9.00-9.30	<i>Algimanta Pabedinskienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministrė</i> <i>Prof. dr. Jonas Ruškus, Vytauto Didžiojo universiteto Socialinių mokslų fakulteto dekanas</i> <i>Mindaugas Kuliavas, Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorius</i>
9.30-12.00	PLENARINĖ SESIJA <i>Pirmininkauja – dr. Jorūnė Vyšniauskytė – Rimkienė, Mindaugas Kuliavas</i>
9.30 – 10.10	Nepriklausomos Lietuvos raidos paradoksas: neišsiskiriančios kartų vertybinės nuostatos <i>Prof. dr. Vylius Leonavičius, Vytauto Didžiojo universitetas</i>
10.10 – 10.50	Globalėjančio jaunimo iššūkiai lokalioms ugdymo sistemoms <i>Doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, Vilniaus universitetas</i>
10.50 – 11.25	Jaunimo statistinis portretas <i>Dalia Ambrozaitienė, Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus pavaduotoja</i>
11.25 – 12.00	Jaunimo užimtumo problema ir galimybės <i>Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo išteklių skyriaus vedėja Inga Liubertė</i>
12.00-13.00	Pietūs
13.00-16.30	DARBAS SEKCIJOSE (14.30 – 15.00 numatoma kavos pertrauka)
I sekcija	JAUNO ŽMOGAUS TAPATUMAS IR VERTYBINIŲ NUOSTATŲ KAITA <i>Moderuoja – doc. dr. Jolanta Kuznecovienė ir Birutė Taraškevičiūtė</i>
	1. Globalizacija ir identiteto fragmentacija: lietuvių kilmės jaunimas už Lietuvos ribų <i>Doc. dr. Jolanta Kuznecovienė, Vytauto Didžiojo universitetas</i>
	2. Lietuvos jaunimo emocinio intelekto komponentų raiška <i>Prof. dr. Rosita Lekavičienė, doc. dr. Dalia Antinienė, Kauno technologijos universitetas</i>
	3. Saviraiškos kaita rašytinėje moksleivių kultūroje ir šiuolaikinių technologijų erdvėje XX a. pab. – XXI a. pr. <i>Živilė Dapšauskaitė, Vytauto Didžiojo universitetas</i>
	4. Jaunų vyrų prokreaciniai lūkesčiai Lietuvoje: kultūrinės normos ir individualios patirtys <i>Dr. Lina Šumskaitė, Vaida Tretjakova, dr. Deimantė Šėporaitytė – Vismantė, Vilniaus universitetas, Lyčių studijų centras</i>
	5. Studentų, dalyvaujančių mainų programose, subjektyvus tapatumo patyrimas <i>Doc. dr. Jolanta Sondaitė, Rūta Baltušnikaitė, Mykolo Romerio universitetas, Psichologijos institutas</i>
	6. Gyvenimas „Tai kaip siekiamybė, kaip ėjimas“: paauglių egzistencinės patirtys <i>Dr. Jorūnė Vyšniauskytė-Rimkienė, Vytauto Didžiojo universitetas, Vitalija Lyska, Švč. Jėzaus Širdies (Šančių) parapilvos vaikų dienos centras, socialinė darbuotoja</i>
	7. Paauglių savaiminis ir savivaldus mokymasis internalizuojant vertybes artimoje socialinėje ir medijų aplinkoje <i>Birutė Taraškevičiūtė, Vytauto Didžiojo universitetas</i>
II sekcija	JAUNIMO EKONOMINIS UŽIMTUMAS <i>Moderuoja – lekt. Jolanta Skirmantienė ir Valdas Maksvytis</i>
	1. Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimas Utenos teritorinėje darbo biržoje <i>Egidijus Puodžiukas, Utenos teritorinė darbo birža</i>
	2. Sėkmingo įsitraukimo į darbo rinką kliūtys Lietuvoje: sensorinė negalią turinčio jaunimo patirtys <i>Doc. dr. Rūta Brazienė, Ugnė Žalkauskaitė, Kauno technologijos universitetas</i>
	3. Karjeros koučingo principai ir taikymo galimybės mokymosi visą gyvenimą kontekste <i>Rasa Rudžinskienė, Šiaulių universitetas, Edvinas Visockis, Vytauto Didžiojo universitetas</i>
	4. Jauniems ilgalaikiams bedarbiams teikiamos socialinės pagalbos gerinimo galimybės <i>Doc. dr. Dalija Snieškienė, Eglė Misiūnaitė, Vytauto Didžiojo universitetas</i>
	5. Neformaliuoju būdu įgytų kompetencijų svarba darbo rinkoje: darbdavių nuomonė <i>Lekt. Jolanta Skirmantienė, Vilniaus Gedimino technikos universitetas, lekt. Dovilė Jezukevičiūtė, Lietuvos edukologijos universitetas</i>
	6. Studentų pilietinis aktyvumas: LEU atvejis <i>Prof. dr. Irena Zaleskienė, Vaida Andriūšaitytė, Lietuvos edukologijos universitetas</i>

NEFORMALIOJO UGDYMO POVEIKIS*Moderuoja – doc. dr. Odeta Merfeldaitė ir Paulius Godvadas*

1. **Plečiant ribas: patirtinio metodo veiksmingumas darbe su pažeidžiamais jaunuoliais**
Tatjana Gurova, Paulius Godvadas, VšĮ "Kitokie projektai"
2. **Kam jaunuoliams tas atvirasis jaunimo centras?**
Kristina Mačiulytė, VšĮ „Actio Catholica Patria“, socialinė darbuotoja
3. **Dalyvaujančių ir nedalyvaujančių neformalaus ugdymo procese mokinių emocinė inteligencija ir socialinė kompetencija**
Prof. dr. Romualdas Malinauskas, Artūras Akelaitis, Lietuvos sporto universitetas
4. **Jaunimo neformalusis ugdymas formaliojo švietimo įstaigoje: galimybės ir kliūtys**
Rytis Komičius, Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija, projektų koordinatorius
5. **Sporto mokyklas / sporto būrelius lankančių ir jų nelankančių mokinių asmeninė kompetencija**
Prof. dr. Romualdas Malinauskas, Artūras Janauskas, Lietuvos sporto universitetas
6. **Vaikų socialinių įgūdžių lavinimas: Sokrato metodo taikymas vaikų dienos centre**
Laura Stumbraitytė, Vaikų dienos centras „Vaikų stotelė“, socialinė darbuotoja
7. **Jaunimo nevyriausybinų organizacijų kuriama vertė ir jos potencialas Lietuvoje**
Doc. dr. Mantas Bileišis, doc. dr. Aldona Jociūtė, dr. Barbara Stankevič, doc. dr. Andrius Stasiukynas, doc. dr. Jolanta Urbanovič, Mykolo Romerio universitetas

JAUNIMO DALYVAVIMAS**Moderuoja – doc. dr. Jūratė Imbrasaitė ir Justina Alsytė-Gogelienė*

1. **Jaunimo politika Latvijoje ir Lietuvoje: sampratos, teisinis kontekstas ir administraciniai mechanizmai**
Olga Starņeca, Latvijos universitetas, doc. dr. Mantas Bileišis, Mykolo Romerio universitetas
2. **Šiandieninis darbas su jaunimu Estijoje: tendencijos, kokybės vertinimas, metodai ir aplinkos, jaunimo stebėseną, iššūkiai**
Lekt. Urmo Reitav, Talino universitetas
3. **Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimas jaunimo politikos kontekste Suomijoje**
Doc. dr. Jaana Lähteenmaa, Tampere universiteto (Suomija) jaunimo tyrėja, Helsinkio universiteto (Suomija) Socialinių mokslų fakulteto vyriausioji tyrėja
4. **Globaliojo amžiaus profesionalių jaunimo darbuotojų ugdymas**
Prof. dr. Maurice Devlin, Nacionalinis Airijos universitetas, Maynooth universitetas, Jaunimo tyrimų ir plėtros centras
5. **Globalizacija, adiaforizacija ir takiosios modernybės karta**
Julija Tuleikytė, Vilniaus universitetas
6. **Postmodernus ar tradicinis pilietis? Jaunimo politinės orientacijos ir dalyvavimas politiniuose veiksmuose**
Doc. dr. Jūratė Imbrasaitė, Vytauto Didžiojo universitetas
7. **Kaip užtikrinti jaunų žmonių teises ir pareigas?**
Agnė Graikšaitė, Karolis Žemaitis, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba
8. **Vaikų dienos centrą lankančių mergaičių patiriamų grėsmių interneto socialiniuose tinkluose analizė**
Rasa Skališienė, Klaipėdos universitetas

** - sekcijoje dalis pranešimų yra pristatomi anglų kalba*

JAUNIMO PROBLEMAS IR JŲ SPRENDIMŲ PAIEŠKA*Moderuoja – doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė ir Gintarė Alaburdaitė*

- 1. Prevencinės programos paaugliams Lietuvoje: ką galime pasiūlyti šiandien ir kur turėtume judėti toliau?**
Prof. dr. Saulė Raižienė, lekt. Inga Truskauskaitė-Kunevičienė, dr. Ingrida Gabrielavičiūtė, Renata Garckija, dr. Ilona Kajokienė, Mykolo Romerio universitetas
- 2. Nuo ko miršta Lietuvos jaunimas?**
Daumantas Stumbrys, Vytauto Didžiojo universitetas
- 3. „Tarpinstitucinis dreifas“: jaunų vyrų dalyvavimo socialinių paslaugų sistemoje patirtys**
Dr. Rasa Indriliūnaitė, Vytauto Didžiojo universitetas, Sociologijos katedra
- 4. Globalizacijos įtaka baudžiamajam procesui, kuriame dalyvauja nepilnametis nukentėjusysis**
Dovilė Murauskienė, Mykolo Romerio universitetas
- 5. Problemos, kylančios socialiai pažeidžiamiems jaunuoliams pradedantiems savarankišką gyvenimą**
Ona Bernatavičienė, Alytaus profesinio rengimo centro socialinė pedagogė-ekspertė
- 6. Lietuvos kurčiųjų jaunimo bendruomenė globalioje visuomenėje: ypatingiems žmonėms ypatingi iššūkiai. Nuo problemos iki sprendimo, nuo sprendimo iki pokyčių arba vėl tas pats**
Monika Kumžaitė, Lietuvos kurčiųjų jaunimo asociacija (LKJA), prezidentė, Kęstutis Vaišnora, LKJA, tarybos narys
- 7. Neįgaliųjų interesų atstovavimo veiksmingumas per nevyriausybinių organizacijų veiklas: subjektyvios NVO vadovių patirtys**
Irina Beneševičiūtė, Šeduvos miesto neįgaliųjų draugija

NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS RAIDOS PARADOKSAS: NEIŠSISKIRIANČIOS KARTŲ VERTYBINĖS NUOSTATOS

Vylius Leonavičius¹

R. Ingleharto ir jo kolegų pasiūlytos modernizacijos teorijos požiūriu (Inglehart 1995; Inglehart 2000; Inglehart 2008), išsivysčiusių demokratinių modernių visuomenių skirtingos amžiaus kartos deklaruoja statistiškai reikšmingai skirtingas vertybes. Vyresnės - išpažįsta labiau tradicines - konservatyvias ir materialias, tuo tarpu jaunesnės – labiau sekuliaras - racionalias ir postmaterialias. Nepriklausomoje ir demokratinėje Lietuvoje jau išaugo nauja karta, kuri nepatyrė tiesioginės sovietinės sistemos poveikio. Ar ši karta skiriasi savo vertybėmis nuo vyresnių kartų? Ar jos vertybinės orientacijos pagrindžia R. Ingleharto ir jo kolegų modernizacijos teorijos universalumą. Remiantis Lietuvos gyventojų reprezentatyvia apklausa, pranešime analizuojamos jaunimo vertybinės nuostatos į nacionalinį saugumą, politinį dalyvavimą ir kt. bei sugretinamos su vyresnių kartų vertybėmis.

GLOBALĖJANČIO JAUNIMO IŠŠŪKIAI LOKALIOMS UGDYMO SISTEMOMS

Jolita Buzaitytė-Kašalynienė²

Globalizacija yra visą pasaulį apimantis kultūros produktų sklaidos procesas, tai – tarptautinis gamybos ir prekybos modernizavimas (racionalizavimas), „globalių“ finansinių rinkų standartizavimas, naujų medijų technologijų paplitimas, kurios leidžia sinchroniškai transliuoti žinias (bet kokį turinį) visame pasaulyje (Buchanan, 2010). Globalizacija ekonomikos srityje iššaukė socialinę, vertybinę (ideologinę) globalizaciją, pvz., kosmopolitiško gyvenimo stiliaus kultivavimą, nuo vienodos aprangos iki valgymo įpročių, tradicijų suvienodėjimo; žmogaus teisių sampratos išplitimą; sudėtingus pasaulinių religijų mainus ir kt. (Scott, G. Marshal, 2009). Globalizacija yra „socialinis procesas, kuriame menkėja/nyksta geografinių ribų reikšmė/įtaka socialiniams ir kultūriniais susitarimams“ (Malcolm Waters, 1995). Šiuolaikinė globalizacijos teorija teigia, kad globalizacija apima du visiškai priešingus homogenizacijos ir diferencijacijos procesus, kad tarp lokalumo ir globalumo yra sudėtinga tarpusavio sąveika, ir yra stiprių judėjimų besipriešinančių globalizacijos procesams. Globalizacija yra kritikuojama už vartotojiškumą, moralinį abejingumą, susvetimėjimą

Jaunimas yra atviresnis globalios medijos ir vartotojiškumo poveikiui, dėl raidos laikotarpiui būdingų savybių ir dėl to, kad jis yra suaugęs su moderniomis technologijomis, t.y. beveik nuolat yra prisijungęs prie virtualios erdvės: bendrauja, klauso muziką, naršo internete, žiūri programas ir filmus (First, Arnet, 2000). Nuolat besikeičiančiame pasaulyje, keičiasi jaunimo artimiausios aplinkos, jos kuria naujus iššūkius, reikalavimus raidos pokyčiams: galiybės ir apribojimai raidos užduotims įveikti nuolat kinta, vieni jaunuoliai pasinaudoja ekonominiais ir socialiniais pokyčiais, o kiti jaučiasi priblokšti, užversti reikalavimais, kuriuos kelia globalizacija, naujos technologijos ir laisvę tyrinėti naujas intymumo formas arba galimus karjeros kelius (Tomasik et al, 2012).

Taylor (1991) teigia, kad globalizacijos pasekmėje atsiranda egocentriško individualizmo forma, kuri išskirtinai pabrėžia individo tapatinimą, išsipildymą ir autentiškumą. Tapatinimasis su socialine grupe yra pažeistas idėjos, kad asmens tapatumas yra savikūros rezultatas ir yra atviras laisvam pasirinkimui. Tuo tarpu asmuo yra socialinis padaras, jis gimsta tikrai grupėje ir santykyje su kitais. Šiai tezei apginti pranešime bus kalbama apie 4 esminius asmens poreikius ir ugdymo sistemų vaidmenį jų tenkinime. Lokalias ugdymo sistemos turi padėti jauniems žmonėms atsirinkti globalizacijos teikiamose galimybėse, įveikti jos keliamus iššūkius ir kurti tvarius socialinius ryšius.

¹ Prof. dr., Sociologijos katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. El. p.: leonavicius@smf.vdu.lt

² Doc. dr., Socialinio darbo katedra, Filosofijos fakultetas, Vilniaus universitetas, Vilnius. El. p.: jolita.kasalyniene@fst.vu.lt

JAUNIMO STATISTINIS PORTRETAS

*Dalia Ambrozaitienė*³

„Jaunimo statistinis portretas“ – tai Lietuvos jaunų žmonių socialinės-ekonominės padėties apžvalga. Joje pateikiama statistinė informacija apie jaunimą: pasiskirstymas pagal amžių grupes, lytį, išsilavinimą, situaciją darbo rinkoje, išsilavinimo, gyvenimo lygio ir kt.

JAUNIMO UŽIMTUMO PROBLEMA IR GALIMYBĖS

*Valdas Maksvytis*⁴

2014 m. sausio-rugsėjo mėn. registruotas jaunimo iki 29 metų amžiaus nedarbas Lietuvoje nuosekliai mažėjo. 2014 m. spalio 1 d. buvo 28,8 tūkst. registruotų jaunų bedarbių – 11,7 tūkst. mažiau nei 2013 m. spalį. Jaunimas sudarė 18,7 proc. visų bedarbių (atitinkamu laikotarpiu prieš metus – 22,3 proc.). „Eurostat“ duomenimis Lietuvoje jaunimo nedarbas nuo 2010 metų, kai siekė 35,7 proc., tolygiai mažėjo ir 2013 m. sudarė 21,9 proc. – 1,6 procentinio punkto mažiau ES vidurkiu.

Šie skaičiai rodo, kad einama teisinga kryptimi bei Lietuvoje vykdomos jaunimo nedarbo mažinimo priemonės yra veiksmingos. Tačiau, reikia pripažinti, jaunimui įsitvirtinti darbo rinkoje vis dar yra kliūčių. Pastebima tendencija, kad per pastaruosius 6 metus absolventų dalis tarp darbo biržoje registruotų jaunų 16–24 metų amžiaus bedarbių didėja (nuo 23,5 proc. 2009 m. iki 32,8 proc. 2014 m. sausio–rugsėjo mėn.). Manytina, kad absolventams pakankamai sunku savarankiškai integruotis į darbo rinką, todėl jie ieško pagalbos registruodamiesi darbo biržoje. Pagal Lietuvos darbo biržos profiliuotą bedarbių aptarnavimo modelį, 2014 m. spalio 1 d. 69,1 proc. jaunų bedarbių buvo pasirengę integruotis į darbo rinką, vienam iš trijų registruotų jaunuolių reikėjo intensyvesnės pagalbos ugdant motyvaciją mokytis ir dirbti.

2014 m. spalio 1 d. duomenimis, 39,7 proc. jaunų bedarbių neturėjo profesinės kvalifikacijos, todėl negalėjo konkuruoti darbo rinkoje, beveik 42,7 proc. jaunų bedarbių buvo pirmą kartą pradedantys darbinę veiklą, 5,1 tūkst. jaunimo tapo ilgalaikiais bedarbiais.

Pranešime bus apžvelgiamos jaunimo nedarbo priežastys, parodant, jog jaunimo nedarbas yra kompleksinių priežasčių pasekmė, todėl turi būti sprendžiama kompleksiskai, taikant partnerystę grįstą požiūrį. Pranešime taip pat bus pristatyta Jaunimo garantijų iniciatyva ir teritorinės darbo biržos veiksmai, didinant jaunimo užimtumą.

³ Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus pavaduotoja. El. p.: dalia.ambrozaitiene@stat.gov.lt

⁴ Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo išteklių skyriaus vyriausiasis specialistas. El. p.: valdas.maksvytis@ldb.lt

I SEKCIJA. JAUNO ŽMOGAUS TAPATUMAS IR VERTYBINIŲ NUOSTATŲ KAITA

GLOBALIZACIJA IR IDENTITETO FRAGMENTACIJA: LIETUVIŲ KILMĖS JAUNIMAS UŽ LIETUVOS RIBŲ

Jolanta Kuznecovienė⁵

Pranešime analizuojama globalizacijos procesų kontekste vykstanti jaunų žmonių nacionalinės ir valstybinės tapatybių kaita. Įžvalgos, aptariamios pranešime, daromos remiantis dvidešimt penkių giluminių interviu duomenimis. Lauko tyrimas buvo atliktas 2013 m. su daugiau kaip penkerius metus Londone gyvenančiais lietuvių kilmės 18-29 metų migrantais.

Tyrimo duomenys atskleidė lietuvių kilmės jaunų žmonių, gyvenančių už Lietuvos ribų, tautinės tapatybės kaitos dimensijų įvairovę. Ją rodo tyrimo metu išryškėjusi tapatybių fragmentacija, lokalizacija ir kosmopolitizacija. Apibendrinama tyrimo duomenis autorė teigia, jog tautinės tapatybės kaita, analizuojant jaunimo, gyvenančio emigracijoje atvejį, skiriasi priklausomai nuo emigrantų amžiaus ir nuo pragyventų Anglijoje metų skaičiaus.

Trumpesniąją laiką Anglijoje gyvenančių emigrantų tautinė tapatybė pasižymi aiškiai išreikšta, dominuojančia lokalumo dimensija, kurią indikuoja stiprus emocinis ryšys su kilmės vieta. Pastaroji sutapatinama su kilmės šalimi eliminuojant pagrindinius saistymosi su valstybe elementus. Pilietyste manipuluojama kaip naudos / ne naudos turėjimo ar patogumo užtikrinimo priemone. Pilietinės tautinės tapatybės dimensijos nuvertinimas kalba apie valstybinio identiteto nureikšminimą.

Nuo vaikystės Anglijoje gyvenančių jaunuolių tautinė tapatybė pasižymi didele fragmentacija, kvestionuojančia etniškumo saistymosi su vieta svarbą bei išryškinančia kosmopolitinį sociabilumą (Glick-Schiller et al.; 2011). Jų nuomone, globaliame pasaulyje tautiškumo, kaip įpareigojančio ryšio su kilmės šalimi aspektas praranda reikšmę. Asmeniniai tikslai, siekiai, profesinė karjera ir jos galimybės tampa svarbesniais saistymosi svertais, nei tautinė priklausomybė. Šių jaunų žmonių tautinę tapatybę galima vadinti brūkšneline, t.y., apjungiančia buvimą lietuviu ir anglu. Su šalimi kurioje gyvena, užaugę Anglijoje jaunuoliai tapatinasi per kultūrinę dimensiją ir tuo pat metu artikuliuoja ir reiškia kosmopolitinį požiūrį į nacionalinę tapatybę. Atmintis yra vienintelis su Lietuva saistantis ryšys, tačiau ji neturi stiprios nostalginės, emocinės ar romantinės dimensijos ir yra suvokiama kaip asmeninės istorijos dalis, biografijos faktas.

Tyrimo duomenys išryškina didėjančią priklausymo tapatybių įvairovę, kurioje „išsąkintas“ priklausymas yra susimaišęs su pasirinktu priklausymu, priklausymu vietai ir kosmopolitiniu sociabilumu. Visi šie persipinantys ir persidengiantys saistymosi ir priklausymo būdai yra reakcija į globalizaciją, tam tikra adaptacijos prie plintančio viendūmo forma.

LIETUVOS JAUNIMO EMOCINIO INTELEKTO KOMPONENTŲ RAIŠKA

Rosita Lekavičienė⁶, Dalia Antinienė⁷

Vis plačiau pripažįstama asmenybės emocinės brandos svarba bet kurioje gyvenimo sferoje. Puikus išsilavinimas, geri analitiniai įgūdžiai ir pan. gali būti nepakankami veiksniai, leidžiantys pasiekti pripažinimo, tapti lyderiu savo srityje, susilaukti sėkmės asmeniniame gyvenime. Pirmaujančiųjų gretose atsiduria gebantieji analizuoti save, savo elgesį, suprantantys kitų žmonių emocijas, efektyviai sprendžiantys tarpasmeninius konfliktus ir pan.

2012-2014 m. buvo atliktas Lietuvos jaunimo (17-27 m. amžiaus) emocinio intelekto (EI) LMT remiamas tyrimas, kuriame dalyvavo 1430 jaunuolių (besimokančių, dirbančių, bedarbių, atliekančių bausmę įkalinimo įstaigose ir kt.) iš įvairių Lietuvos regionų. Šiame pranešime pristatoma atskirų komponentų – savo ir kitų emocijų pažinimo ir valdymo – raiška įvairių psichosociodemografinių veiksnių kontekste. Tyrimo naudota originali EI vertinimo metodika EI-

⁵ Doc. dr., Sociologijos katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. El. p.: j.kuznecoviene@smf.vdu.lt

⁶ Prof. dr., Filosofijos ir psichologijos katedra, Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetas, Kauno technologijos universitetas, Kaunas. El. p.: rosita.lekaviciene@ktu.lt

⁷ Doc. dr., Filosofijos ir psichologijos katedra, Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetas, Kauno technologijos universitetas, Kaunas. El. p. dalia.antiniene@ktu.lt

DARL, kurios validumas ir patikimumas pakankami. Nustatyti egzistuojantys lyčių skirtumai: moterys geriau supranta ir suvaldo kitų emocijas, kai tuo tarpu vyrai – savo emocijas; įvardinti svarbiausi šeimos psichologiniai ypatumai, turintys įtakos savo/kitų emocijų supratimui ir valdymui: tvirti emociniai ryšiai su abiem tėvais prognozuoja geresnį savų emocijų supratimą, kai tuo tarpu augę išsiskyrusiose šeimose pasižymėjo prastu savo emocijų valdymu. Taigi, emocinė patirtis šeimoje tampriai siejasi su savęs pažinimo gilumu. Tikėtina, kad tai tampa svarbiu atspirties tašku ateičiai: tyrimo rezultatai parodė, kad būtent aktyviausia jaunimo dalis – įvairių visuomeninių judėjimų, partijų atstovai – demonstravo geriausią savo emocijų supratimą ir valdymą ir, priešingai, bedarbiams sunkiausia suprasti savo emocijas. Antra vertus, rezultatai nėra tokie vienprasmiški: nustatyta, kad tie tiriamieji, kurie turėjo sudėtingą vaikystę, t.y., išaugo globos namuose, išsiskyrė puikiu savo emocijų valdymu (bet ne savo emocijų supratimu). Įvertinti sąryšiai tarp mokymosi gebėjimų ir El dedamųjų parodė: geriau geba suprasti ir suvaldyti savo emocijas tie, kuriems mokykloje labai gerai sekasi/sekėsi tikslieji mokslai, kurie studijuoja / studijavo tiksluosius-techniškuosius mokslus, kai tuo tarpu kitų emocijas tokie jaunuoliai suvaldo blogai. Tai kelia mintį, kad El gali turėti sąsają su kognityviniais asmenybės gebėjimais. Antra vertus, amžiaus veiksnys taip pat yra svarbus: didėjant amžiui, gerėja jaunuolių savianalizė, t.y., savo emocijų supratimas ir valdymas.

SAVIRAIŠKOS KAITA RAŠY TINĖJE MOKSLEIVIŲ KULTŪROJE IR ŠIUOLAIKINIŲ TECHNOLOGIJŲ ERDVĖJE XX A. PAB. – XXI A. PR.

Živilė Dapšauskaitė⁸

Šiame pranešime analizuojama moksleivių „rašytinio / elektroninio“ bendravimo kaita XX a. pab. – XXI a. pr. ir komunikacijos kokybė.

Tyrimo problema – jaunimo bendravimo formų kaita XX a. pab. – XXI a. pr. ir santykių kokybė, keičiantis komunikacijos būdams.

Tikslas – pristatyti, kaip kinta jaunimo bendravimas amžių sandūroje, panaudojant tam kitas komunikacijos priemones, analogiškai keičiantis ir santykių kokybei / gilumui tarp individų.

Naudojami metodai: anketavimas, tekstų / vaizdinės medžiagos analizė, lyginamasis, interpretacinis.

XX a. pab. mokinių tarpe buvo paplitęs ranka rašomų „atminties ženklų“ reiškinys, kurį XXI a. pr. netruko pakeisti bendravimas internetinėje erdvėje.

Tarp įvairiausių lietuvių folklore fiksuojamų rašytinių žanrų (užrašų ant nuotraukų, anketų / burtų / dainų sąsiuvinų, susirašinėjimo laiškų, meilės istorijų, kt.) mokykliniai atminimai – palyginti nauja, buvusi populiariausia ir, deja, savo tradicine forma jau išnykusi moksleivių bendravimo forma. Visa tai amžių sandūroje „persikėlė“ į elektroninę formą. Pabrėžtina, kad pakito ne tik bendravimo forma, bet ir formatas.

Mokykliniuose atminimuose saviraiška vertintina keliais aspektais: tai pirmiausiai savęs parodymas ir priminimas, kita vertus, reikia laikytis ir tam tikrų nusistovėjusių taisyklių, koks turi būti atminimo sąsiuvinio puslapis. Siekiama būti išskirtiniu, laikantis tam tikrų standartų.

XXI a. pr. standartai keičiasi: svarbu ne atitikti taisykles, o jas kurti, būtina ne priklausyti masei, kuri daro viską bendrai, o išsiskirti, reikia ne daryti kaip visi, o „žvelgti kitaip“.

Pagrindiniai rezultatai:

XXI a. pr. bendravimas tampa „elektroninis“, o nebe rašytinis. Išpopuliarėja „elektroninis“ bendravimas, naudojant ir klaviatūros, ir vaizdo perdavimo įrankius, virtualios pokalbių svetainės, įvairūs socialiniai tinklai ir pan. Bendravimas tampa ne parentas „rašytinėmis“ taisyklėmis, o pačia taisykle – „elektroninis“ komunikavimas. Vaizdines priemones, kurios anksčiau buvo pačių piešiamos / kopijuojamos, atstoja fotografijos ir filmuoti vaizdai.

⁸ Doktorantė, Kultūrų studijų ir etnologijos katedra, Humanitarinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. El. p.: z.dapsauskaite@hmf.vdu.lt

Atkreipiant dėmesį į santykius tarp jaunuolių, jų kokybė taip pat pakito: jie tapo „elektroniniai“, nes dažnai jau nereikia susitikti „gyvai“, norint pabendrauti, keitimasis informacija ir dėmesiu vyksta daug sparčiau ir atima mažiau laiko.

JAUNŲ VYRŲ PROKREACINIAI LŪKESČIAI LIETUVOJE: KULTŪRINĖS NORMOS IR INDIVIDUALIOS PATIRTYS

Lina Šumskaitė⁹, Vaida Trejėkova¹⁰, Deimantė Šėporaitytė-Vismantė¹¹

Visuotinė sutariama, kad jaunų žmonių požiūris ir ketinimai šeimos formavimo, vaikų susilaukimo atžvilgiu gali padėti numatyti gimstamumo lygį ateityje (Testa, Grille 2006), todėl šalyse, kuriose gimstamumas žemas, jaunų žmonių prokreacinių preferencijų analizė tampa itin aktuali. Paprastai gimstamumą nagrinėjančiuose tyrimuose daugiausiai dėmesio skiriama moterų patirtims vyrų prokreaciniams lūkesčiams suteikiant mažiau reikšmės, todėl iki šiol jaunų vyrų patirtys šios srities tyrimuose mažai nagrinėtos (Marsiglio 2003).

2013 m. atlikus kokybinį tyrimą su jaunais vyrais Lietuvoje, surinkta unikali informacija. Tyrime buvo naudojama kokybinė metodologija – atlikti pusiau struktūruoti interviu su skirtingos socialinės padėties, išsilavinimo, darbinio užimtumo, šeimino statuso, seksualinės orientacijos, neįgaliais, gyvenančiais mieste ir kaime vyrais. Pranešime bus nagrinėjamos keturiasdešimties 19-29 m. amžiaus vyrų vizijos, kada, kiek ir, ar apskritai jie norėtų susilaukti vaikų.

Atliktas tyrimas atskleidė prieštarinę atskirtį patiriančių jaunų vyrų santykį su kultūrinėmis visuomenės normomis. Neįgalūs vyrai neretai nuvertinami romantinių santykių, šeiminiėje ir reprodukcijos srityse, jų tėvystė visuomenėje matoma kaip socialinė problema ir nėra pageidaujama. Tačiau tyrime dalyvavę jauni judėjimo negali turintys vyrai prieštarauja jų kaip būsimų tėvų nuvertinimams ir išsako norą susilaukti vaikų. Prokreacinius tyrimo dalyvių ketinimus stipriai veikia patirtys romantinių santykių srityje ir patirtos traumos, susijusios su dideliais gyvenimo pokyčiais. Neseniai traumas patyrę vyrai dažnai atideda tėvystės planus vėlesniam laikui ir pirmiausia siekia įveikti negalią.

Netradicinės seksualinės orientacijos jaunų vyrų prokreacinius ketinimus veikia jų atsiskleidimas artimai aplinkai. Labiausiai atsiskleidę tyrimo dalyviai laisviau svarsto asmeninio gyvenimo scenarijus. Jie yra linkę priešintis neigiamoms visuomenės nuostatoms, laukdami partnerystės įstatymo įsigaliojimo Lietuvoje, leisiančio įteisinti savo gyvenimus drauge su partneriu, bei svarsto įsivaikinimo galimybes. Neatsiskleidę artimoje aplinkoje ar sulaukę neigiamos reakcijos tyrimo dalyviai galvoja apie įvairias laviravimo visuomenėje strategijas, svarstydami vaikų turėjimo galimybes su moterimi arba atsisakydami ketinimų artimoje ateityje susilaukti vaikų.

Likusieji tyrimo dalyviai savo prokreacinius lūkesčius modeliuoja atsižvelgdami į turimus ir įsivaizduojamus būsimus finansinius resursus ir prieš susilaukdami vaikų mano esant būtina turėti „užtikrintą darbą“, „stogą virš galvos“. Finansinių resursų svarba svarstant vaikų susilaukimą buvo akcentuojama tiek pritariančių vyro – šeimos maitintojo normai, tiek kritiškai ją vertinančių tyrimo dalyvių.

⁹ Dr., jaunesnioji mokslo darbuotoja, Lyčių studijų centras, Vilniaus universitetas, Vilnius. El. p.: lina.sumskaitė@gmail.com

¹⁰ Jaunesnioji mokslo darbuotoja, Lyčių studijų centras, Vilniaus universitetas ir Visuomenės geografijos ir demografijos institutas, Lietuvos socialinių tyrimų centras, Vilnius. El. p. vaida.trejėkova@gmail.com

¹¹ Dr., mokslo darbuotoja, Lyčių studijų centras, Vilniaus universitetas, Vilnius. El. p. deimantė.seporaityte@isc.vu.lt

STUDENTŲ DALYVAUJANČIŲ MAINŲ PROGRAMOSE, SUBJEKTYVAUS TAPATUMO PATYRIMAS

Rūta Baltušninkaitė¹², Jolanta Sondaitė¹³

Problema. Suvokimas, kas aš esu, individualiu ir sociokultūriniu lygmeniu yra labai svarbus sėkmingam jaunuolių perėjimui į suaugusę, ypač plečiantis globalizacijos procesams. Tapatumas veikia kognityvinius, motyvacinius, emocinius ir elgesio procesus. Psichologinio tapatumo esmė yra vientisumo ir prasmės gyvenime pojūtis, kurį leidžia išgyventi savo patirties įprasminimas. Tačiau iki šiol nėra ištyrinėta kaip besiformuojančio suaugusiojo raidos tarpsnyje tapatumas konstruojamas veikiant tarpkultūrinei patirčiai.

Šio darbo tikslas buvo išanalizuoti kaip studentų dalyvavusių mainų programose patirtis prisideda konstruojant subjektyvų tapatumą: asmeniniame, santykių ir kolektyviniame lygmenyse.

Metodai. Buvo pasirinktas naratyvinis tyrimas ir atliktos fokus grupių diskusijos. Duomenų analizei buvo panaudoti du metodai: teminė analizė (Thematic analysis, V.Braun, V.Clarke, 2006); įprasminimo analizė (Meaning Making in Self-Defining Memories, K.C.McLean, A.Thorne, 2001). Įprasminimai analizuojami išskiriant dalyvių išmoktas pamokas bei padarytas įžvalgas. Nagrinėjant ne tik tai, kas buvo atsimenama (temas), bet taip pat pamokas ir įžvalgas, galima pastebėti ryšį tarp praeities ir dabarties.

Rezultatai: Dalyvavimas mainų programose ir kita tarpkultūrinė patirtis prisidėjo konstruojant studentų dalyvavusių mainų programose asmeninį, santykių ir kolektyvinių tapatumą. Studentai dalyvavę mainų programose ir įgiję tarpkultūrinės patirties pradėjo sąmoningai analizuoti teigiamus ir neigiamus savo šalies aspektus, o jų požiūris savo šalies atžvilgiu tapo labiau teigiamas. Studentai tarpkultūrinės patirties kontekste įsisaugino šeimos santykių reikšmingumą bei savo atsakomybę už juos. Dalyvavimas mainų programose fiziškai atitraukė bei suteikė galimybę įvertinti turimus santykius bei jų reikšmingumą ir atskleidė tikrąsias draugystes. Tarpkultūrinė patirtis pakeitė ne tik studentų dalyvavusių mainų programose elgesį visuose trijuose tapatumo lygmenyse, bet ir turėjo platesnės įtakos jų gyvenimui bei ateities planams. Tarpkultūrinė patirtis giliausiai buvo įprasminama asmeniniame tapatumo lygmenyje – savo galimybių ir atsakomybės suvokime.

Literatūra

1. McLean, K. C., Thorne A. (2001) Manual for coding meaning making in self defining memories. University of California. Prieiga Internetu http://people.ucsc.edu/~avril/PDFs/Pdf_11...pdf
2. Braun, V., Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.

GYVENIMAS „TAI KAIP SIEKIAMYBĖ, KAIP ĖJIMAS“: PAAUGLIŲ EGZISTENCINĖS PATIRTYS

Jorūnė Vyšniauskytė-Rimkienė¹⁴, Vitalija Lyska¹⁵

Socialinis darbas su individualais dažnai iškelia arba sprendžia dvasinius iššūkius žmogaus gyvenime (Payne, 2005), todėl žmogaus vidinis pasaulis, kaip neatskiriama jo dalis yra labai svarbus socialiniame darbe. Žmogus ne tik kaip mąstanti, bet ir kaip jaučianti būtybė, stengiasi rasti prasmę, reikšmę savo gyvenime ir tai yra neatskiriama nuo jo patirties. Šis požiūris skiriasi nuo tradicinio požiūrio į socialinį darbą tuo, kad paprastai socialinis darbuotojas dažniau orientuojasi į socialines paslaugas, į pagalbą klientui, kuri gali būti „apčiuopiama“ ir lengvai pamatuojama. Egzistenciniame socialiniame darbe pirmiausia prisimenama, kad klientas yra mąstantis apie gyvenimo prasmę individas ir dėl to susiduriantis su tam tikrais sunkumais, problemomis, tai platesnis požiūris į klientą kaip individą, pabrėžiantis jo unikalumą.

¹² Psichologijos institutas, Socialinių technologijų fakultetas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p. ruta.baltusninkait@gmail.com

¹³ Doc. dr., Psichologijos institutas, Socialinių technologijų fakultetas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p. jsondait@mruni.eu

¹⁴ Dr., Socialinio darbo katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. El. p. j.rimkiene@sgj.vdu.lt

¹⁵ Socialinė darbuotoja, Švč. Jėzaus Širdies (Šančių) parapijos vaikų dienos centras, Kaunas. El. p. vitalija.lyska@gmail.com

Pranešimo tikslas - atskleisti paauglių egzistencinį patyrimą, per svarbiausių egzistencinių temų atskleidimą. Paauglių egzistenciniam patyrimui, atskleisti buvo pasirinktas veiklos tyrimas dalyvaujant. Šis tyrimas buvo pasirinktas dėl jo tinkamumo tiriant „tabu“ temas bei galimybės veikti paauglių sąmoningumą, t.y. diskutuoti, dalintis patirtimi ir suteikti žinias savizudybės prevencijos srityje. Tyrimo duomenis buvo renkami pasitelkus grupinės diskusijos ir pusiau struktūruoto interviu metodus. Tyrime dalyvavo aštuoni paaugliai (vienas vaikinai ir septynios merginos), 16 – 18 metų.

Paaugliai atskleidė savo egzistencinį patyrimą išreikšdami savo supratimą ir požiūrį į tokias esmines egzistencines temas kaip laisvė, gyvenimas, gyvenimo prasmė ir vertybės, atsakomybė, vienvė. Tyrimo metu gauti duomenys atskleidžia, kad paaugliams daug egzistencinių temų yra susijusios su aplinka, artimaisiais žmonėmis. Gyvenimo prasmė – kiekvieno asmeniškai formuluojamas supratimas: tai ir siekiamybė, ir tikslas rasti prasmę, žmogaus vidinė pusiausvyra ir harmonija, „įsiamžinimas“ po mirties. Dėl gyvenimo vertybių taip pat sunku „susitarti“, nors bendrystė randama - tai meilė, tikėjimas, gerumas, bet taip pat ryžtas, artimi žmonės (savaiame vertybė ir jas skleidžiantys) ir žmogus kaip vertybė. Žmogus, kaip aplinkos produktas, kolektyvinės sąmonės pasekmė, bet ir individas, savarankiškai priimančias sprendimus, todėl atsakomybę už žmogų dalinama tarp individo ir visuomenės. Tyrimo duomenys leidžia matyti paauglių „pritarimą“ egzistencinės filosofinės krypties atstovams dėl požiūrio į žmogaus egzistenciją ir būti, nors paauglių nuomonė šios teorinės krypties pilnai neatspindi. Tyrimo metu atskleidė, kad tarp paauglių yra panašių, bendrų nuomonių, bet tuo pačiu metu nuomonės apie tą patį reiškinį yra labai skirtingos, dažnai netgi priešingos.

PAUGLIŲ SAVAIMINIS IR SAVIVALDUS MOKYMASIS INTERNALIZUOJANT VERTYBES ARTIMOJE SOCIALINĖJE IR MEDIJŲ APLINKOJE

Birutė Taraškevičiūtė¹⁶

Vertybinis ugdymas kaip aktuali šių dienų socialinio konteksto tema pasirodo žvelgiant į visuomenėje vyraujančius elgesio modelius, kuriuos žinomų žmonių, kurie neretai tampa siekiamais autoritetais, paveikslus, jų vertybes ir kultūrą plačiaja prasme. Jaunas žmogus turi galimybę laisvai pasirinkti. Ja turėtų būti pasinaudojama pasitelkiant atsakomybę ir valią, laikantis morališkai tvirtų nuostatų. Teoriškai žvelgiant yra aišku, kad vertybines nuostatas labiausiai formuoja artimoji socialinė aplinka – tėvai, kurie yra pirmieji vaiko moralės mokytojai ir subjektai, demonstruojantys vaidmenį, susijusius su vertybiniais pasirinkimais (Danielson, 1998). Didelę įtaką paaugliui daro ir mokyklos socialinė aplinka – mokytojas, kurio asmuo dažnai tampa sektinu pavyzdžiu, autoritetu, kurio norima teirautis patarimų įvairiais klausimais, susijusiais su charakteriu bei vertybėmis ir pan. (Oladipo, 2011). Mokytojai padeda vaikams suprasti jų charakterio bruožus ir vertybes, jie taip pat modeliuoja trokštamo charakterio bruožus mokykloje ir platesnėje visuomenėje. Neginčijamas faktas, kad įtaką paauglio pasirinkimams daro ir jo draugai, bendraamžių aplinka (Kellen ir Nucci, 1995) bei medijos: internetas, televizija, radijas, kurie transliuoja tam tikras žinutes, kurias įvaizdžius, veikiančius pasąmonę ir užkoduoja tam tikras nuostatas, įsitikinimus. Neretai kyla klausimas: kas atsakingas už vaiko vertybinį ugdymą? Paauglys susiduria su dilema, kuriai spręsti svarbus savaiminio ir savivaldaus mokymosi tyrimas – ką ir kodėl renkasi paauglys, kai skiriasi artimosios ir medijų aplinkos transliuojamos žinutės. Šio tyrimo problemos klausimai: Kokios savaiminio ir savivaldaus mokymosi charakteristikos ir šių procesų įtaka paauglio asmenybės kūrimuisi?

- Kokie paauglio artimosios socialinės aplinkos ir medijų aplinkos bruožai bei įtaka, internalizuojant vertybes?
- Tyrimo objektas: paauglių savaiminis ir savivaldus mokymasis, internalizuojant vertybes artimoje ir medijų aplinkoje.

¹⁶ Magistrantė, Edukologijos katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. El. p.: birute.taraskeviciute@gmail.com

Tikslas: išanalizuoti savaiminio ir savivaldaus paauglių mokymosi reikšmę, internalizuojant vertybes skirtingose aplinkose.

Uždaviniai:

1. Identifikuoti savaiminio ir savivaldaus mokymosi charakteristikas, vyraujančius paauglių populiacijoje.
2. Apibūdinti vertybės sampratą, vertybių tipologiją ir internalizavimo procesą.
3. Aptarti artimosios socialinės paauglio aplinkos įtaką paauglio vertybinėms nuostatomis ir pasirinkimams.
4. Aptarti medijų aplinkos įtaką paauglio vertybinėms nuostatomis ir pasirinkimams.

Šiame darbe naudojami metodai – teorinės medžiagos, mokslinių straipsnių ir mokslo darbų apžvalga: analizuojami, vertinami ir sisteminami duomenys, susiję su tyrimo problema.

Pagrindinės sąvokos: *savaiminis mokymasis, savivaldus mokymasis, vertybių internalizavimas, artimoji aplinka, medijos.*

II SEKCIJA. JAUNIMO EKONOMINIS UŽIMTUMAS

JAUNIMO GARANTIJŲ INICIATYVOS ĮGYVENDINIMAS UTENOS TERITORINĖJE DARBO BIRŽOJE

Egidijus Puodžiukas¹⁷

ES Taryba 2013 m. balandžio 22 d. paskelbė rekomendaciją dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos (toliau – JGI) nustatymo. Jaunimo garantijų iniciatyva siekiama užtikrinti, kad visiems jaunesniems nei 25 metų amžiaus asmenims per keturis mėnesius nuo formaliojo mokymo užbaigimo ar tapimo bedarbiais būtų pateikiamas kokybiško darbo pasiūlymas, pasiūlymas tęsti studijas, atlikti stažuotę ar praktiką. Lietuvoje JGI įgyvendinama nuo 2014 m., o jos galimybės gali pasinaudoti jaunimas iki 29 metų.

Siekiant užtikrinti efektyvų JGI įgyvendinimą bei stebėseną, Utenos teritorinėje darbo biržoje (toliau – Utenos TDB) sudaryti Jaunimo garantijų įgyvendinimo koordinacinis komitetas ir Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo komisijos, kurie kartą per ketvirtį posėdžių metu analizuoja ir vertina JGI procesus kartu su partneriais.

Siekiant, kad informacija apie JGI, pasiektų kiekvieną 2014 m. Utenos TDB registruotą jaunuolį iki 29 m., buvo parengtas veiksmų planas dėl JGI paslaugų paketų bedarbiams ir darbdaviams įgyvendinimo, remiantis kuriuo pradėta taikyti JGI žyma ieškančių darbo asmenų kortelėse ir atmintinėse. Atmintinės papildytos interpais su informacija apie JGI.

2014 m. Utenos TDB vykdė įvairias akcijas jaunimui: „Planuok karjerą atsakingai“, „Nuo diplomo iki darbo sutarties“, „Apie profesijos pasirinkimą“. Neaktyviam jaunimui siūloma dalyvauti ESF projekte „Pasitikėk savimi“.

Utenos TDB nuolat skatina savanorystę ir nedirbančiam jaunimui siūlo galimybę įgyti darbo įgūdžių dalyvaujant savanorystės projektuose: „Savanoriai – žmonių saugumui“, „Bibliotekos – jaunimui“, „Jaunimo savanoriška tarnyba“, „Savanorystės bendruomenės kūrimas ir vystymas“.

Per 2014 m. spalio mėn. Utenos TDB įsiregistravo 3912 jaunuolių iki 29 m., kuriems taikomos Jaunimo garantijų iniciatyvos nuostatos. Tarp užsiregistravusiųjų 23 % turi aukštąjį išsilavinimą (universitetinį, koleginį), 40 % - profesinį, o 37% - neturi jokios kvalifikacijos. 19% registruotų jaunuolių - absolventai. Užimtumas suteiktas (įdarbintas arba nukreiptas į aktyvios darbo rinkos politikos priemones) 1 iš 2 šiemet registruotų jaunų asmenų. Siekiant jaunuoliams suteikti kiek galima daugiau informacijos apie darbo rinką, padėti įvertinti savo galimybes, Utenos TDB organizavo motyvavimo, konsultavimo užsiėmimus, rengė įvairius mokymus. Šiuose renginiuose dalyvavo per 2490 jaunuolių.

SĖKMINGO ĮSITRAUKIMO Į DARBO RINKĄ KLIŪTYS LIETUVOJE: SENSORINĘ NEGALIĄ TURINČIO JAUNIMO PATIRTYS

Rūta Brazienė¹⁸, Ugnė Žalkauskaitė¹⁹

Šio pranešimo tikslas yra atskleisti pagrindines kliūtis, ribojančias sensorinę negalią turinčių jaunų asmenų įsitraukimą į darbo rinką galimybes Lietuvoje. Tyrimo metu buvo atlikta 11 giluminių interviu su sensorinę negalią turinčiais jaonais asmenimis (21-31 metų amžiaus). Empirinio tyrimo metu buvo taikyta tikslinė ir sniego gniūžtės atranka. Tyrimo problemą sudaro šie klausimai: kokios yra sensorinę negalią turinčio jaunimo patirtys, susijusios su įsitraukimu ir dalyvavimu Lietuvos darbo rinkoje? Kokie darbo rinkos vertinimai ir profesiniai lūkesčiai atsiskleidžia sensorinę negalią turinčio jaunimo patirtyse ir nuomonėse? Su kokios kliūtimis susiduria sensorinę negalią turintys jauni asmenys darbo paieškos metu bei pradėję savo profesinį kelią?

¹⁷ Direktorius, Utenos teritorinė darbo birža, Utena. El. p.: egidijus.puodziukas@ldb.lt

¹⁸ Doc. dr., Viešosios politikos ir administravimo institutas, Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetas, Kauno technologijos universitetas, Kaunas. El. p.: ruta.braziene@ktu.lt

¹⁹ Doktorantė, Viešosios politikos ir administravimo institutas, Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetas, Kauno technologijos universitetas, Kaunas. El. p.: ugne.zalkauskaite@gmail.com

Sensorinę negalią turinčio jaunimo įsitraukimo į darbo rinką kliūtis sąlygoja platus spektras tarpusavyje susijusių vidinių ir išorinių veiksnių, kaip pavyzdžiui, profesijos pasirinkimas, požiūriai ir diskriminacija švietimo institucijose ir darbo rinkoje, motyvacija ieškoti darbo/dirbti, negalios atskleidimo strategijos, šalyje vykdoma neįgalųjų įdarbinimo politika etc.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, giluminių interviu turinio analizė.

CAREER COACHING PRINCIPLES AND OPPORTUNITIES FOR APPLICATION WITHIN THE CONTEXT OF LIFELONG LEARNING (liet. *Karjeros koučingo principai ir taikymo galimybės mokymosi visą gyvenimą kontekste*) *Rasa Rudžinskienė*²⁰, *Edvinas Visockis*²¹

Summary. The article reveals the opportunities for application of career coaching within the context of personal development and lifelong learning, identifies the main principles of career coaching. Descriptions of coaching and lifelong learning are provided, the most popular coaching methods are highlighted. **Aim of the research:** the purpose of the article is to reveal the opportunities for application of career coaching within the context of personal development and lifelong learning, to identify the main principles of career coaching. A semi-structured interview method has been applied for analysing the youth's knowledge and attitude towards coaching as well as application opportunities thereof. **Novelty of the research:** this kind of research has been done for the first time in Lithuania, the youth's opinion on coaching, opportunities for application thereof within the context of lifelong learning were analysed, the lack of knowledge among the youth was identified. Having analysed the youth's opinion about application of coaching within the context of lifelong learning we may claim that the youth would like to continue learning and studying, they think of lifelong learning positively, they would be willing to improve their professional qualification at various courses and universities. Upon analysis of the youth's opinion about the coaching method, it turned out that the youth's knowledge on coaching was poor, only 3 out of 7 informants would apply coaching within their activities, but even five informants claimed that coaching was an efficient method for career development. In order to apply the coaching method, it is necessary to introduce coaching in more detail to a bigger part of the youth, to explain the advantages and benefits thereof. Taking into account the informants' opinion and knowledge, it turned out that the youth lacked information about coaching, but, having found out about the method more, the informants thought of it positively.

Key words: *coaching, lifelong learning, youth.*

JAUNIEMS ILGALAIKIAMS BEDARBIAMS TEIKIAMOS SOCIALINĖS PAGALBOS GERINIMO GALIMYBĖS *Dalija Snieškienė*²², *Eglė Misiūnaitė*²³

Jaunimo užimtumas ir sėkminga integracija į darbo rinką yra prioritetinės temos visoje Europoje, o ypatingai Lietuvoje kur jaunuolių nedarbas ženkliai viršija bendrą šalies nedarbą. Akivaizdu, kad jaunuolių bedarbystės laikotarpiui ilgėjant - didėja socialinės atskirties rizika, su ilgalaikiu nedarbu susidūrę jaunuoliai patiria neigiamų socialinių pasekmių, kurios atsiliepia jaunuolio šeiminiam gyvenimui, jo motyvacijai bei asmenybei. Valdymo institucijos pateikia nemažai priemonių jaunimo nedarbo mažinimui ir įsidarbinimo skatinimui, prie jų prisideda ir ES įgyvendinami projektai, tačiau jaunuolių nedarbas vis dar išlieka didžiule problema. Šiame pranešime keliami klausimai, kokios yra jaunų ilgalaikių bedarbių patirtys gaunant socialinę pagalbą ir kaip tą pagalbą būtų galima gerinti?

Pranešimo tikslas – remiantis jaunų ilgalaikių bedarbių patirtimis, gaunant socialinę pagalbą bei socialinių darbuotojų, kurie jiems padeda nuomonėmis pristatyti socialinės pagalbos teikimo gerinimo sritis. Tikslui pasiekti

²⁰ Doktorantė, Edukologijos katedra, Edukologijos fakultetas, Šiaulių universitetas, Šiauliai. El. p.: karjerosprojektavimas@gmail.com

²¹ Magistrantas, Socialinės ir politinės teorijos katedra, Politikos mokslų ir diplomatinės fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. El. p.: visockis.edv@gmail.com

²² Doc. dr., Socialinio darbo katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. El. p. d.snieskiene@sgj.vdu.lt

²³ Bakalaurė (absolventė), Socialinio darbo katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. El. p.: egle.misiunaite@fc.vdu.lt

išsikelti **uždaviniai**: apibūdinti, ką patiria jauni ilgalaikiai bedarbiai, naudodamiesi gaunama socialine pagalba; atskleisti jaunuolių motyvus ir pastangas ieškantis darbo; aprašyti, kokius socialinės paramos gerinimo būdus mato socialiniai darbuotojai, analizuodami jaunų ilgalaikių bedarbių patirtis. Pasirinktas kokybinis tyrimas, naudojant pusiau struktūruotą interviu metodą. Tyrimas atliktas dviem etapais, apklausiant jaunus ilgalaikius bedarbius ir socialinius darbuotojus. Apklausoje dalyvavo 4 jauni ilgalaikiai bedarbiai bei 3 socialiniai darbuotojai.

Išanalizavus tyrimo duomenis paaiškėjo, kad naudodamiesi formaliomis socialinėmis paslaugomis jaunuoliai pasigenda pagarbūs konsultavimo, įsigilinimo į individualią situaciją taip pat neigiamai atsiliepia apie netinkamą motyvuojančių priemonių metodiką, neskatinančią ieškoti darbo. Neformaliu būdu gaunama pagalba kelia spaudimą jaunuoliams, kuris neigiamai veikia šeimos tarpusavio santykius, tuo tarpu pusiau formaliu būdu gaunama pagalba labiau atsižvelgia į asmens poreikius ir efektyviau numato pagalbos būdus. Motyvai ir pastangos vaidina reikšmingą vaidmenį, siekiant sėkmingai įsidarbinti, jaunuoliai kaip pagrindinį darbo paieškų motyvą nurodė materialinės gerovės siekį ir materialinę nepriklausomybę. Socialinių darbuotojų požiūriu, siekiant pagerinti socialinę paramą jaunuoliams, turėtų būti kuriamos erdvės, kuriose socialinio darbo specialistai galėtų siūlyti savo pagalbą, profesinio orientavimo veiklas, konsultacijas, teikti krizių įveikimo pagalbą ir paramą.

NEFORMALIUOJU BŪDU ĮGYTŲ KOMPETENCIJŲ SVARBA DARBO RINKOJE: DARBDAVIŲ NUOMONĖ

Jolanta Skirmantienė²⁴, Dovilė Jezukevičiūtė²⁵

Savanoriška veikla Lietuvoje pradeda užimti vis didesnę jaunimo laisvalaikio užimtumo dalį. Šis reiškinys populiarėja, o jo teikiama nauda jaunimui jau yra neabejotina. Tą atskleidžia užsienio ir Lietuvos mokslininkų teorinės įžvalgos, atliktų tyrimų rezultatai. Savanoriška veikla pasižymi savanoriškumu, kas didina žmogaus pasitikėjimą savimi ir ugdo savarankiškumą. Darydamas tai ką nori, asmuo tampa laisvas naujovėms ir atviras žinioms, saviraiškai. S. Lileikis (2007, p. 68) teigia, kad savanoriavimas stiprina jaunuolių altruizmą bei pabrėžia, kad savanoriška socialinė jaunimo veikla, turi gana didelį ugdomąjį ir socializacinį „užtaisą“. Jaunimas noriai įsitraukia į šią veiklą, prasmingai ir tikslingai leidžia laisvalaikį, kurio metu ugdomosi, tobulina bendravimo įgūdžius, plėtoja mokėjimo mokytis, bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijas. Tačiau, ar savanoriškos veiklos metu įgyti gebėjimai ir plėtojamos kompetencijos yra naudingos ir reikalingos profesinėje, darbinėje veikloje? Ar dalyvavimas savanoriškoje veikloje suteikia jaunimui darbdaviams reikalingų kompetencijų?

Tyrimo problema. Tyrimu siekiama išsiaiškinti neformaliuoju būdu (savanoriškoje veikloje) įgytų kompetencijų svarbą darbo rinkoje, nustatyti, kokios darbdavių nuomone reikalingiausios kompetencijos.

Tyrimo tikslas. Tyrimu buvo siekiama įvertinti savanoriškos teikiamų kompetencijų naudą ir reikalingumą darbo rinkoje. Akcentuojama darbdavių nuomonė ir požiūris.

Tyrimo metodai:

Teoriniai: mokslinės literatūros analizė.

Empiriniai: pusiau struktūruotas darbdavių interviu.

Tyrimo rezultatai:

- Tyrimo rezultatai parodė, kad darbdaviai, vis daugiau dėmesio kreipia ne į formalias kompetencijas įrodanti išsilavinimo diplomą, o įgūdžius, kuriuos jaunimas įgyja neformaliojo ugdymo metu, dalyvaudami savanoriškoje, nevyriausybių organizacijų veikloje, mokymuose.

²⁴ Lektorė, Socialinės ekonomikos ir vadybos katedra, Verslo vadybos fakultetas, Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Vilnius. p.: jolanta.skirmantiene@leu.lt

²⁵ Lektorė, Socialinio ugdymo katedra, Socialinės edukacijos fakultetas, Lietuvos edukologijos universitetas, Vilnius. El. p.: dovile.jezukeviciute@leu.lt

- Tyrimu siekta nustatyti, kokios darbdavių nuomone reikalingiausios kompetencijos darbo rinkoje. Tyrimas atskleidė, kad labiausiai darbdaviai vertina: kūrybiškumą (inovatyvumą, gebėjimą kūrybiškai spręsti problemas), iniciatyvumą, socialinius įgūdžius (gebėjimą bendrauti, bendradarbiauti), savarankiškumą, atsakomybę, reprezentatyvumą (gebėjimą rengti pristatymus), norą mokytis ir tobulėti, užsienio kalbų mokėjimą.

Darbdavių nuomone jaunimas, dalyvavęs savanoriškoje, nevyriausybinių organizacijų veikloje pokalbių metu sugeba geriau save pristatyti, sugeba geriau įvertinti savo kompetencijas ir įgūdžius.

STUDENTŲ PILIETINIS AKTYVUMAS: LEU ATVEJIS

Irena Zaleskienė,²⁶ Vaida Andriusaitė²⁷

Pranešime keliami ir nagrinėjama studentų pilietinio veikimo galimybių problema. Teorinėje dalyje remiantis tarptautiniais jaunimo pilietiškumo ir Lietuvos pilietinės galios tyrimais, analizuojamos šiuolaikinės mokinių ir studentų aktyvaus pilietiškumo apraiškos, jų plėtros perspektyvos. Antroje pranešimo dalyje autorės dalijasi empirinio tyrimo, kuris buvo atliktas LEU 2014 metų pavasarį, rezultatais ir jų interpretacijomis. Tyrimo tikslas buvo išsiaiškinti būsimųjų pedagogų pilietinio veiklinimo galimybes studijų metais. Tikslui pasiekti pasirinkti ir naudoti šie duomenų rinkimo ir analizės metodai: studentų anketinė apklausa, interviu su dėstytojais, studentų refleksijos, mokslinių šaltinių ir dokumentų turinio (content) analizė. Tyrimo duomenų pagrindu autorės formuoja tam tikras prielaidas, įžvalgas apie aktyvaus pilietiškumo ugdymosi ypatumus ir galimybes, studijuojant Lietuvos edukologijos universitete.

Pagrindiniai žodžiai: *pilietinis veikimas, studentai, pilietinė galia, Lietuvos edukologijos universitetas*

²⁶ Prof. dr., Socialinio ugdymo katedra, Socialinės edukacijos fakultetas, Lietuvos edukologijos universitetas, Vilnius. El. p.: irena.zaleskiene@leu.lt

²⁷ Absolventė, Lietuvos edukologijos universitetas, Vilnius. El. p.: andriusaityte.vaida@gmail.com

III SEKCIJA. NEFORMALIOJO UGDYMO POVEIKIS

PLEČIANT RIBAS: PATIRTINIO METODO VEIKSMINGUMAS DARBE SU PAŽEIDŽIAMAIS JAUNUOLIAIS

Tatjana Gurova,²⁸ Paulius Godvadas²⁹

Tyrimo tikslas – nustatyti patyriminio ugdymo metodo veiksmingumą dirbant su socialiai pažeidžiamais jaunuoliais.

Tyrimo uždaviniai:

- Nustatyti, kuo patyriminio ugdymo metodas yra naudingas pažeidžiamų jaunuolių bei su jais dirbančių darbuotojų požiūriu;
- Išsiaiškinti patyriminio ugdymo metodo ribas ir galimybes dirbant su socialiai pažeidžiamais jaunuoliais socialinio darbo kontekste;
- Identifikuoti patyriminio ugdymo metodo sėkmingumo prielaidas.

Tyrimas vyko derinant kelis metodus:

1. Grupinė diskusija. Ji vyko paties seminaro metu.
2. Pusiau struktūruotas siūlinis naratyvinis interviu su seminare dalyvavusiais jaunuoliais. Pirmasis interviu buvo atliekamas praėjus mėnesiui po seminaro, antrasis – praėjus dešimčiai mėnesių.
3. Ekspertų Focus grupė. Jos metu ekspertai buvo skatinami pasidalinti savo darbo su socialiai pažeidžiamais jaunuoliais – naudojant patyriminio ugdymo metodą – patirtimi bei įžvalgomis.

Tyrimo išvados

1. Nustatyta, **kad patyriminio ugdymo metodas patrauklus dėl savo veiklos specifiškumo, fizinio išbandymo ir asmeninio iššūkio, lygiavertčio santykio tarp vadovų ir dalyvių bei grupės proceso išgyvenimo**. Jaunuoliams yra būtina aktyvi veikla, kurioje jie galėtų ne tik išsikrauti, bet išbandyti save, rizikuoti ekstremaliose situacijose, išsikelti tikslus, kurių jiems patiems būtų įdomu siekti. Tokiu būdu didėja socialiai pažeidžiamų jaunuolių savivertė, kaupiama buvimo grupėje patirtis.
2. Nustatyta, kad patyriminio ugdymo metodo naudingumas socialiai pažeidžiamų jaunuolių požiūriu pasireiškia šiose sferose: pasitikėjimo savimi augime, socialinių įgūdžių lavinime bei refleksijos įgūdžių įgijime ir didinime.
3. Nustatyta, kad tinkamu laiku bei integruotai į visą socialinę pagalbą naudojamas patyriminio ugdymo metodas **suteikia galimybes asmeniniam jaunuolių augimui bei teigiamos patirties kaupimui** (tampa atsvara neigiamai jų gyvenimiškai patirčiai).
4. Nustatyta, kad patyriminio ugdymo metodo naudojimo ribas nubrėžia socialiai pažeidžiamų jaunuolių reflektavimo įgūdžių skurdumas. Norint plėsti metodo galimybes yra būtina ne tik seminarų metu ugdyti šiuos įgūdžius, bet tai daryti ir kasdieniame darbe su šia tiksline grupe.
5. Nustatyta, kad norint patyriminio ugdymo metodą daryti veiksmingesniu, reikia „įdarbinti“ seminaruose įgytą patirtį. Tai yra įmanoma tik tokiu atveju, jei seminaruose dalyvauja asmenys, kurie yra tiesiogiai susiję su pagalbos jaunuoliams teikimu, būtent jie po seminaro gali padėti jaunuoliams perkelti gautus įgūdžius į kasdienybę.

²⁸ Magistrė, Socialinio darbo katedra, Filosofijos fakultetas, Vilniaus universitetas, Vilnius. Vėj „Kitokie projektai“. El. p. tania@kitokieprojektai.net

²⁹ Magistras, Socialinio darbo katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. Vėj „Kitokie projektai“.

El. p.: paulius@kitokieprojektai.net

KAM JAUNUOLIAMS TAS ATVIRASIS JAUNIMO CENTRAS?

Kristina Mačiulytė³⁰

Vakarų Europoje atviras darbas su jaunimu yra ilgametės tradicijas turinti darbo su jaunimu forma, 2006 m. pradėjusi tvirtintis ir Lietuvoje. Tokia darbo su jaunimu forma sparčiai populiarėja mūsų šalyje ir yra viena iš nedaugelio darbo formų, skirta mažiau motyvuotiems, socialinę atskirtį ar riziką patiriantiems bei mažiau galimybių turintiems jaunuoliams, nors tokia darbo forma ir naudojami metodai dar nėra pilnai suprantami bendrame paslaugų jaunimui kontekste. Siekiant atskleisti atviro darbo su jaunimu sampratą buvo atliktas kokybinis tyrimas, kurio metu buvo atliekami pusiau struktūruoti interviu su šešiais jaunuoliais, dalyvaujančiais atviro jaunimo centro veikloje, norint išsiaiškinti kaip patys jaunuoliai vertina šią paslaugą.

Atviras darbas su jaunuoliais jų akimis buvo analizuojamas trimis pagrindiniais klausimais: kaip jaunuoliai lankantys jaunimo centrą apibūdina santykių svarbą atviro darbo su jaunimu praktikoje? Kokią reikšmę suteikia atvirame jaunimo centre vykstančioms veikloms? Kokius pokyčius jų gyvenime susietus su atviro darbo su jaunimu praktika įvardija patys jaunuoliai?

Pagrindinės išvados: jaunuoliai, pereinamajame laikotarpyje išgyvenantys didžiulę izoliaciją ir socialinių santykių trūkumą atvirame jaunimo centre socializacijos poreikį patenkina būdami kartu su kitais jaunais žmonėmis, kartu būdami saugioje erdvėje jie mokosi socialinių įgūdžių, atranda būdus savirealizacijai, įgauna praktinių įgūdžių ir gauna palydėjimą bei palaikymą iš draugais laikomų profesionalių darbuotojų. Taigi, atvirame darbe su jaunimu, saugios aplinkos, santykių, vykstančių veiklų bei naujų išmokymų dėka yra „amortizuojamas“ sunkus ir duobėtas jauno žmogaus kelias į savarankiškumą.

DALYVAUJANČIŲ IR NEDALYVAUJANČIŲ NEFORMALIAUS UGDYMO PROCESĖ MOKINIŲ EMOCINĖ INTELIGENCIJA IR SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Artūras Akelaitis,³¹ Romualdas Malinauskas³²

Šio tyrimo tikslas: atskleisti dalyvaujančių ir nedalyvaujančių neformalaus ugdymo procese mokinių emocinės inteligencijos ir socialinės kompetencijos ypatumus.

Tyrimo metodai ir tyrimo organizavimas. Sportuojančių (lankančių sporto mokyklas/būrelius – t.y. dalyvaujančių neformalaus ugdymo procese) ir nesportuojančių (nedalyvaujančių neformalaus ugdymo procese) mokinių emocinė inteligencija buvo vertinama naudojant N. Schutte (1998) savęs vertinimo klausimyną (SSRI). Metodikoje emocinė inteligencija yra išskaidoma į keturis komponentus: gebėjimą pasinaudoti savo pozityvia emocine patirtimi, gebėjimą įvertinti ir išreikšti emocijas, gebėjimą suprasti ir analizuoti emocijas, gebėjimą valdyti emocijas. Mokinių socialinei kompetencijai įvertinti naudotas mokinių socialinių gebėjimų įvertinimo sistemos klausimynas (Social Skills Rating System, Student form (SSRS-S) (Gresham & Elliott, 1990). Klausimyną iš trisdešimt devynių klausimų sudarė keturios skalės: bendradarbiavimo, atkaklumo, empatijos ir savikontrolės. Tyrimui pasitelktų klausimynų vidinė konsistencija buvo vertinama remiantis Cronbach'o alfa kriterijumi. Statistinėms hipotezėms tikrinti buvo taikomas Studento t kriterijus.

Tyrimas buvo atliktas 2013/2014 mokslo metais. Tyrimui pasirinktos atsitiktinės nepriklausomos imties tūrį sudarė vyresniojo mokyklinio amžiaus (15 - 18 metų) 227 sportuojantys ir 214 nesportuojantys mokiniai. Pagal lytį tiriamieji pasiskirstė taip: 299 vaikinai ir 142 merginos. Respondentai pagal sportavimą (tiriamųjų buvo prašoma pažymėti, kuriai grupei jie priklauso) buvo suskirstyti į dvi grupes: sportuojantys ir nesportuojantys mokiniai. Pirmą grupę — sportuojantys mokiniai, kurie lankė sporto mokyklą/būrėlį (neformalus fizinis ugdymas) ir kūno kultūros pamokas, antrą — nesportuojantys mokiniai, lankantys tik kūno kultūros pamokas.

³⁰ Socialinė darbuotoja, VšĮ „Actio Catholica Patria“, Kaunas. El. p.: jcvartai@yahoo.com

³¹ Doktorantas, Sveikatos, fizinio ir socialinio ugdymo katedra, Sporto edukologijos fakultetas, Lietuvos sveikatos universitetas, Kaunas. El. p.: akelaitisarturas@gmail.com

³² Prof. dr., Sveikatos, fizinio ir socialinio ugdymo katedra, Sporto edukologijos fakultetas, Lietuvos sveikatos universitetas, Kaunas. El. p.: romas.malinauskas@lsu.lt

Tyrimo rezultatai. *Palyginus sportuojančių (dalyvaujančių neformalaus ugdymo procese) ir nesportuojančių (nedalyvaujančių neformalaus ugdymo procese) mokinių emocinės inteligencijos komponentus, paaiškėjo, kad sportuojantys mokiniai pasižymi didesniais gebėjimais remtis savo pozityvia emocine patirtimi ($p < 0,05$). Palyginus sportuojančių ir nesportuojančių mokinių socialinės kompetencijos rezultatus, paaiškėjo, kad sportuojantys mokiniai pasižymi didesniais atkaklumo bei empatijos gebėjimais ($p < 0,05$). Pagal kitus emocinės inteligencijos ir socialinės kompetencijos komponentus tarp sportuojančių ir nesportuojančių mokinių statistiškai patikimo skirtumo nenustatyta.*

Raktiniai žodžiai: *emocinė inteligencija, socialinė kompetencija, sportas, vyresniojo mokyklinio amžiaus mokiniai.*

JAUNIMO NEFORMALUSIS UGDYMAS FORMALIOJO ŠVIETIMO ĮSTAIGOJE: GALIMYBĖS IR KLIŪTYS

*Rytis Komičius*³³

Pateikiamo pranešimo tematika yra aktuali šiuolaikinei jauno asmens ugdymu (plačiaja prasme) besirūpinančiai visuomenės specialistų daliai. Jis atliepia ir mokslinės-praktinės konferencijos „Jaunimas globalioje visuomenėje: pokyčiai ir iššūkiai“ keliamus tikslus bei atitinka konferencijoje analizuojamas pagrindines temas. Pranešimas nėra pagrįstas atliktu konkrečiu moksliniu tyrimu, o pateikiant pranešimo turinį remiamasi turima patirtimi ir profesine praktika darbe su jaunimu formaliojo ugdymo įstaigose.

supažindinti konferencijos dalyvius su jaunimo neformaliojo ugdymo principų integracijos į formaliojo ugdymo įstaigos procesus galimybėmis, šios integracijos verte bei galimais iššūkiais.

pateikiant gerosios patirties pavyzdžių paskatinti specialistus, kurių darbo specifika susijusi su jauno žmogaus ugdymu, imtis veiksmų, skatinančių pokytį jauno žmogaus ugdyme formaliojo ugdymo įstaigose.

Problemos pagrindimas

Viešajame diskurse pastebima vis daugiau įvairių atsiliepimų apie tradicines formaliojo ugdymo įstaigas. Šio diskurso pagrindinė mintis yra ta, kad formaliojo ugdymo teikiamos paslaugos nepatenkina jauno žmogaus ir jo tėvų lūkesčių, taip pat jo paties ugdymosi poreikių. Kritikuojamos mokymo programos, jų įgyvendinimo turinys, ugdymosi aplinka, kvestionuojamos dirbančio personalo kompetencijos, formaliojo ugdymo įstaigos kaltinamos, kad teikia nekokybiškas paslaugas, kurios matomos iš egzaminų rezultatų ar neformaliojo švietimo pasiekimų. Iš kitos pusės priešpastatomas mokinytis, kuris akademinės bendruomenės charakterizuojamas kaip silpnas, bevalis, tinginys, išlepintas arba tiesiog negabus. Į šią problemą reaguoja visi ugdymo proceso dalyviai ir tai ženklas, kad keičiantis visuomenei, vykstant vis intensyvesniam globalizacijos procesui, turi kisti ir formaliojo ugdymo įstaigos, vis labiau į savo veiklos procesus įtraukdamos alternatyvaus ugdymo formų, kuo formaliojo švietimo terminologijoje ir laikomas neformalusis jaunimo ugdymas.

Neformaliajame jaunimo ugdyme šiuo metu išskiriami trys pagrindiniai principai – savarankiškumo, savanoriškumo ir savivaldos, taip pat šie metodiniai principai: specifinė aplinka, aktyvus dalyvavimas ugdymo(si) procese, visumos ir į grupės procesą orientuoto mokymosi principas, mokymasis iš patirties, atviras ir neformalus bendravimas, nekonkurencinės aplinkos kūrimas. Mokykloje šie principai pasiekiami per įvairių projektinę, mokinių savivaldos veiklą, pamokoje per dalykinius projektus, mokinio asmeninio tobulėjimo priemonę „Bendruomenės nario pasas“ ir pan.. Pagrindiniai trikdžiai, su kuriais susiduriama, susiję su visais ugdymo(si) proceso dalyviais: mokiniais (mokinių motyvacija, kompetencijų trūkumas, baimės), mokytojais (prasmės nematymas, nuostata į šias veiklas kaip į „antraplanes“, per didelis krūvis, „laisvo mąstymo“ baimė), administracija (sunkesnė kontrolė ir procesų sukoordinavimas, papildomi žmogiškieji ir finansiniai ištekliai), tėvai (baimė dėl vaiko mokymosi kokybės pablogėjimo, baimė dėl vaiko būklės pokyčių).

³³ Projektų koordinatorius, Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija, Vilnius. El. p.: rytis.komicius@gmail.com

Atsižvelgiant į jaunimo neformaliojo ugdymo principus ir metodines rekomendacijas formaliojo švietimo įstaigų praktikoje susiduriama su daugiau kliuvinių nei paramos integruojant neformalųjį ugdymą į formalųjį ir neformalųjį švietimą, tačiau šių ugdymo formų tarpusavio integracija nėra neįmanoma. Kita vertus imantis šios integracijos realizavimo be užsidegimo ir motyvacijos reikalingi gana nemaži pokyčiai pačioje įstaigoje. Pokyčio procesai stoja dėl administracijos, pedagogų ir bendruomenės baimių, kurias kelia pokyčių mastas ir mažas supratimas apie formaliojo ir neformaliojo ugdymo integracijos naudą įstaigai, ugdymo turiniui ir ugdymo proceso dalyviams, todėl matomas aiškus poreikis supažindinti formaliojo ugdymo įstaigas su neformaliuoju jaunimo ugdymu, parodyti kokiais būdais formalūs ir neformalusis ugdymai gali sąveikauti ir siekti tų pačių tikslų - visapusiškai ugdyti jauną žmogų.

Pranešime bus pateikiami gerosios patirties pavyzdžiai integruojant neformalųjį jaunimo ugdymą į Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos ir kitų Lietuvos formaliojo ugdymo įstaigų veiklas, taip pat profesinė praktika paremtos rekomendacijos jaunimo neformaliojo ugdymo organizatoriams, dirbantiems formaliojo ugdymo įstaigose.

SPORTO MOKYKLAS / SPORTO BŪRELIUS LANKANČIŲ IR JŲ NELANKANČIŲ MOKINIŲ ASMENINĖ KOMPETENCIJA

Artūras Janauskas,³⁴ Romualdas Malinauskas³⁵

Šio tyrimo tikslas: atskleisti sporto mokyklas / sporto būrelius lankančių ir jų nelankančių mokinių asmeninės kompetencijos ypatumus. Asmeninė kompetencija šiame darbe interpretuojama savęs pažinimo ir mokėjimo sukurti tinkamą savęs vaizdą kitiems gebėjimai. Tai pasitikėjimas savimi, streso valdymas bei gebėjimas bendradarbiauti.

Tyrimo metodai ir tyrimo organizavimas. Sportuojančių (lankančių lengvosios atletikos sporto mokyklas / būrelius – t.y., dalyvaujančių neformaliojo ugdymo procese) ir nesportuojančių (nedalyvaujančių neformaliojo ugdymo procese) mokinių asmeninė kompetencija buvo vertinama pagal R. Voitkevič (2010) klausimyną. Ši metodika sudaro galimybes įvertinti tris asmeninės kompetencijos komponentus: pasitikėjimą savimi, streso valdymą ir bendradarbiavimą. Tyrimui pasitelkto klausimyno vidinė konsistencija buvo vertinama remiantis Cronbach'o alfa kriterijumi. Nustatyta, kad Cronbach'o alfa reikšmės atskiroms skalėms buvo 0,71; 0,76; 0,69. Statistinėms hipotezėms tikrinti buvo taikomas Stjudento t kriterijus.

Tyrimas buvo atliktas 2013/2014 mokslo metais. Tyrimui pasirinktos atsitiktinės nepriklausomos imties tūrį sudarė vyresniojo mokyklinio amžiaus (17 – 18 metų) 129 lankantys lengvosios atletikos sporto mokyklas / būrelius ir 132 sporto mokyklų / būrelių nelankantys mokiniai. Pagal lytį tiriamieji pasiskirstė taip: 125 vaikinai ir 136 merginos.

Tyrimo rezultatai. Atskleista, kad sporto mokyklas lankančių ir jų nelankančių mokinių asmeninė kompetencija skiriasi. Paaiškėjo, kad lankantys lengvosios atletikos sporto mokyklas/būrelius mokiniai labiau pasitiki savimi, negu jų nelankantys mokiniai ($t=2,05$; $p<0,05$). Taip pat atskleista, kad lankantys lengvosios atletikos sporto mokyklas/būrelius mokiniai labiau pasižymi streso valdymo gebėjimais, negu jų nelankantys mokiniai ($t=2,02$; $p<0,05$).

Pagal bendradarbiavimo rodiklį tarp sporto mokyklas lankančių ir jų nelankančių mokinių bendradarbiavimo rodiklį (kaip asmeninės kompetencijos komponentą) statistiškai reikšmingas skirtumas nebuvo nustatytas.

Išvada. Atskleistas pozityvus neformaliojo ugdymo poveikis sporto mokyklas/sporto būrelius lankančių mokinių asmeninei kompetencijai.

Raktiniai žodžiai: *neformalusis ugdymas, asmeninė kompetencija, sportas, vyresniojo mokyklinio amžiaus mokiniai.*

³⁴ Doktorantas, Sveikatos, fizinio ir socialinio ugdymo katedra, Sporto edukologijos fakultetas, Lietuvos sveikatos universitetas, Kaunas.
El. p.: arturas.janauskas@yahoo.com

³⁵ Prof. dr., Sveikatos, fizinio ir socialinio ugdymo katedra, Sporto edukologijos fakultetas, Lietuvos sveikatos universitetas, Kaunas.
El. p.: romas.malinauskas@lsu.lt

VAIKŲ SOCIALINIŲ ĮGŪDŽIŲ LAVINIMAS: SOKRATO METODO TAIKYMAS VAIKŲ DIENOS CENTRE

Laura Stumbraitytė³⁶

Pranešime bus pristatoma, kaip taikant Sokrato metodą socialiniame darbe su vaikais lankančiais dienos centrą gali būti ugdomi vaikų socialiniai įgūdžiai. Svarbi vaikų dienos centrų funkcija yra vaikų socialinių įgūdžių lavinimas. Atlikto kokybinio veiksmo tyrimo dalyvaujant tikslas buvo atskleisti, kaip lavinami vaikų socialiniai įgūdžiai taikant Sokrato metodą vaikų dienos centre. Tyrimo duomenys buvo surinkti individualių pokalbių ir dviejų grupinių diskusijų (focus group) metu su vaikais taikant Sokrato metodą. Atlikta tyrime dalyvavo 4 X vaikų dienos centrą lankančios vaikai.

Sokrato metodo klausimai skatina refleksiją, kurios metu netinkami vaikų įsitikinimai yra keičiami visuomenėje priimtiniomis elgesio normomis bei taisyklėmis. Taigi, tyrimo rezultatai atskleidė, kad Sokrato metodas gali būti naudojamas dirbant socialinį darbą su vaikais dienos centre siekiant lavinti vaikų socialinius įgūdžius. Atlikto tyrimo rezultatai atskleidė, kad individualūs pokalbiai taikant Sokrato metodą gali ugdyti vaikų gebėjimą užmegzti ir palaikyti pozityvius tarpasmeninius santykius. Individualių pokalbių metu tyrimo dalyviai atpažino ir įvardino konkrečius veiksmus, turinčius įtakos negatyviems vaikų tarpusavio santykiams. Individualių pokalbių metu buvo atrandamos priemonės, kaip užmegzti ir palaikyti pozityvius tarpusavio santykius, buvo analizuojama patyčių daroma įtaka tarpusavio santykiams. Individualūs pokalbiai taikant Sokrato metodą gali ugdyti vaikų gebėjimą konstruktyviai spręsti konfliktus, padėti atrasti naujų konstruktyvių priemonių konfliktams spręsti. Atlikto tyrimo metu, tyrimo dalyviai atpažino ir įvertino priežastis - pasekmės ryšį tarp konflikto sprendimo priemonės pasirinkimo ir konflikto sprendimo rezultato. Taigi, šiame pranešime bus pateikiamos Sokrato metodo taikymo dienos centre galimybės ir nauda lavinant vaikų gebėjimą užmegzti ir palaikyti pozityvius tarpusavio santykius, konstruktyviai spręsti konfliktus, bus pristatoma, kaip taikant Sokrato metodą gali būti ugdomas asmens kritinis mąstymas.

JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ KURIAMA VERTĖ IR JOS POTENCIALAS LIETUVOJE

Mantas Bileišis³⁷, Aldona Jociūtė³⁸, Barbara Stankevič³⁹, Andrius Stasiukynas⁴⁰, Jolanta Urbanovič⁴¹

Šiame pranešime pateikiami tyrimo „Jaunimo nevyriausybinių organizacijų kuriama socialinė vertė“ rezultatai. Tyrimas atliktas 2013 m. spalio – 2014 m. rugpjūčio mėnesiais Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos (LiJOT) užsakyamu, įgyvendinant projektą „Žiniomis ir faktais grįsta jaunimo politika“, finansuojamą pagal Lietuvos 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ VP1-4.1-VRM-08-V priemonę „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimas ir partnerystė“.

Pagrindinis tikslas – įvertinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų (toliau – JNVO) veiklos prielaidas socialinei vertei kurti.

Tyrimui atlikti taikyta metodika, apėmusi jaunimo organizacijų tipologijos pagal legitimaciją sukūrimą, socialinės vertės sampratų apžvalgą, ES ir Lietuvos strateginių bei teisinių dokumentų analizę. Atliktas teorinę analizę parengtas kokybinio tyrimo vadovas (grupinėms diskusijoms) ir kiekybinio tyrimo anketa. Abu metodai pritaikyti bandomajame tyrime su Lietuvos moksleivių sąjungos atstovais, vėliau tyrimas apėmė 5 kitas organizacijas, kurios atitiko skirtingus pasiūlytos jaunimo organizacijų tipologijos tipus.

³⁶ Socialinė darbuotoja, vaikų dienos centras „Vaikų stotelė“, Kaunas. El. p.: laurastumb@yahoo.com

³⁷ Doc. dr., Viešojo administravimo institutas, Politikos ir vadybos institutas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p.: mantas.bileisis@mruni.edu

³⁸ Doc. dr., Politikos mokslų institutas, Politikos ir vadybos institutas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p.: jaldona@mruni.edu

³⁹ Dr., Politikos mokslų institutas, Politikos ir vadybos institutas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p.: barbara@mruni.edu

⁴⁰ Doc. dr., Viešojo administravimo institutas, Politikos ir vadybos institutas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p.: stasiukynas@mruni.edu

⁴¹ Doc. dr., Viešojo administravimo institutas, Politikos ir vadybos institutas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p.: jolanta.urbanovic@gmail.com

Tyrimo rezultatai parodė kaip jaunimo nevyriausybinių organizacijų nariai supranta savo organizacijų misiją, socialinę reikšmę, ar yra pasiruošę įsitraukti į dialogą su viešosios valdžios institucijomis, siekiant prisidėti prie strateginių valstybės ir savivaldybių tikslų įgyvendinimo, kokią socialinę naudą teikia savo nariams ir visuomenei, kokias yra įvaldę kompetencijas ir kokių trūksta. Taip pat išryškinti organizacijų veiklos sėkmės veiksniai, silpnosios vietos, kliūtys ir galimybės. Dalyvavimas JNVO veikloje suteikia kompetencijų naudingų jaunų žmonių veiklai už organizacijos ribų.

JNVO gerosios praktikos sklaida ir tinkamos viešosios politikos intervencijos sustiprintų šias organizacijas, sumažintų veiklos kliūčių, ir jos taptų viešojo sektoriaus partnerėmis įgyvendinant strateginius valstybės tikslus.

IV SEKCIJA. JAUNIMO DALYVAVIMAS

YOUTH POLICY IN LATVIA AND LITHUANIA: CONCEPTS, LEGAL FRAMEWORKS, AND ADMINISTRATIVE MECHANISMS (liet. *Jaunimo politika Latvijoje ir Lietuvoje: sampratos, teisinis kontekstas ir administraciniai mechanizmai*)

*Olga Stariņeca*⁴², *Mantas Bileišis*⁴³

There is precious little research on youth policy in the Baltic States. The data available is mostly descriptive and mostly commissioned by government institutions. Our study aims to at least in part remedy this situation. In the article we attempt to describe the legal frameworks and administrative mechanisms of youth policy in Latvia and Lithuania by conducting official document analysis. Based on this description we develop a conceptual framework of policy types along the passive-active-pro-active axis and identify the two stages of youth policy: formulation and implementation.

Further, our study focused on attempting to differentiate between declared model of youth policies in the national regulation of the two countries and how youth policy manifests itself in practice. For this we interviewed 9 individuals (4 in Lithuania and 5 in Latvia) working for the government in the field of youth policy and NGO's directly engaged with youth policy.

We found that there is an important tension between concepts of youth policy as an organizational mechanism that aims to integrate different youth-related policies between line-ministries and special relationships between NGO's in the youth sector with institutions tasked for coordinating "youth policy". We believe, this is one of the major shortcomings of existing regulation that it fails to define administrative mechanisms of how various NGO's (youth and those working with youth) and the whole-of-government should interact for better policy.

Also we found that at the level of declared regulatory aims youth policy is set to develop towards a more pro-active model (which is also the most complex and demanding approach) with regard to both policy formulation and implementation. But both government and NGO capacity to deliver on such aims is questionable.

THE CONSTRUCTION OF "YOUNG UNEMPLOYED" AND "YOUTH PROFESSIONALS" IN THE POLICY TEXTS OF YOUTH GUARANTEE IN FINLAND (liet. *Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimas jaunimo politikos kontekste Suomijoje*)

*Jaana Lähteenmaa*⁴⁴

YOUTH GUARANTEE is the most important policy programme directed at young unemployed in Finland since 2013. It is the model encouraged heavily to be applied to all EU-countries (since the beginning of the year 2014) by the EU- commissary.

The "Guarantee" has not worked in Finland without problems during the first two years, on the contrary. The reasons lie in the bad economic situation of Finland, in the organization of the labor services. These are the reasons for certain problems admitted by the Ministries and politicians in Finland, whose "darling-project" this Youth Guarantee is.

But there are also problems in the programme itself. In this paper I analyze the presuppositions and logic of the programme through its policy papers, official justifications and its launching campaign (an advertisement – campaign.) I concentrate in the picture of young unemployed versus "adult professionals" in this text- material: especially, how the first and the latter ones are constructed as "actors" (agents.)

⁴² Doktorantė, Latvijos universitetas, Ryga, Latvija. El. p.: olga.starineca@lu.lv

⁴³ Doc. dr., Viešojo administravimo katedra, Politikos ir vadybos fakultetas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p.: mantas.bileisis@mruni.eu

⁴⁴ Doc. dr., Tampere universitetas, Socialinių mokslų fakultetas, Helsinkio universitetas, Suomija. El. p.: jaana.lahteenmaa@helsinki.fi

The relevant axis in my analysis are the supposed passivity- activity; altruism- hedonism; collectivism – individualism of these two "actors".

This investigation brings out interesting oppositions and paradoxes in the whole programme. The problems of the practices of Youth Guarantee can be partly due to these implicit peculiarities and contradictions of the programme itself.

Keywords: *youth unemployment, ALPs (Activating labour market policies), agency , EU (European Union).*

EDUCATING YOUTH WORK PROFESSIONALS FOR THE GLOBAL AGE (*liet. Globaliojo amžiaus profesionalių jaunimo darbuotojų ugdymas*)

*Maurice Devlin*⁴⁵

While there are some significant differences in the historical development and contemporary practice of youth work in different European countries, there is a broad consensus that the twin dimensions of personal and social development might provide a common denominator:

Youth work is a domain of 'out-of-school' education and thus linked to non-formal or informal learning ... Most definitions contain two basic orientations reflecting a double concern: ...to strengthen young people's personal development and foster their personal and social autonomy; and ... to offer opportunities for the integration and inclusion of young people in adult society by fostering societal integration in general or preventing the exclusion of disadvantaged groups (Lauritzen, 2005; ECKYP 2008).

Youth work received significant official recognition when it was acknowledged as making a key cross-sectoral contribution to all the major fields of action in the European Youth Strategy 2010-2018. The Strategy said that "despite being 'non-formal', youth work needs to be professionalised further" (European Commission, 2009: 11).

This paper will outline the approach that is taken to the professional education and training of youth work practitioners in Ireland (both Northern Ireland and the Republic of Ireland). Here, there is a North South Education and Training Standards Committee for Youth Work (NSETS) which assesses and monitors the quality standards and "fitness-for-purpose" of professional youth work programmes in higher education institutions. The criteria established by NSETS relate to programme content, structure, teaching and learning methods, qualifications and experience of teaching staff, physical and technological resources, and the nature and duration of supervised fieldwork practice for students. Programmes are expected to keep abreast of the changing social, cultural and economic environment and this includes the increasingly globalised context in which young people live and youth work takes place. Many of the programmes endorsed by NSETS also have an explicit focus on development education for young people and on "global youth work".

There is a transnational dimension to the work of NSETS, not just because it covers both jurisdictions on the island of Ireland but because it works closely with the equivalent education and training standards (ETS) committees in England, Scotland and Wales. All four come together in the "Joint ETS Forum" which operates a mutual recognition protocol whereby programmes validated in one jurisdiction are recognised as professional qualifications in all the others. Partnerships are currently being explored with colleagues in other countries both in Europe and further afield, in recognition of the fact that professional youth work education and training itself needs to globalise, the better to reflect and respond to the lives of the young people with whom it is concerned.

⁴⁵ Prof. dr., Nacionalinis Airijos universitetas, Maynooth universitetas, Jaunimo tyrimų ir plėtros centras, Airija. El. p.: maurice.devlin@nuim.ie

GLOBALIZACIJA, ADIAFORIZACIJA IR TAKIOSIOS MODERNYBĖS KARTA

Julija Tulekytė⁴⁶

After Zygmunt Bauman defines the age of globalization and individualization as “liquid modernity”, the metaphor provides social sciences with a new theoretical tool to analyze the social reality of nowadays. After fundamental cultural changes in a globalized society, among questions faced by a contemporary youngster are ones of identity cultivation, choice making and social integration in a “liquid-modern” world – a world that is constantly changing, when the change itself becomes the final destination of each and every action. Within an interdisciplinary framework of both philosophy and sociology, this presentation tackles the three problems mentioned above with the help of an analysis of Bauman’s conception of “adiaphorization” – a phenomenon of moral indifference that is especially strengthened by the tendencies of consumer society and the processes of globalization or, to use a specific term, glocalization. According to Bauman, in times of liquid modernity “local” often is “global”, classes are kept apart, marked by indifference, and a globalized young person has been doomed to be brought up in a culture that tends to treat subjects as objects and people as goods. The identity of such a person is that of a good too; the choices are basically choices among identities to be bought at the market, and the strategies of consumer life are the educators of new generations. A conclusion can be drawn that the youngster of nowadays is challenged by basically a lack of choice and is often prompted into educating oneself on one’s own, with no path to follow. In the presentation a question is raised whether Bauman offers a way out of the situation the generation of liquid modernity faces. A Levinasian version of a way out is suggested.

POSTMODERNUS AR TRADICINIS PILIETIS? JAUNIMO POLITINĖS ORIENTACIJOS IR DALYVAVIMAS POLITINIUOSE VEIKSMUOSE

Jūratė Imbrasaitė⁴⁷

Dauguma tyrėjų nurodo, kad postmodernios pilietybės samprata tampa vis svarbesnė analizuojant piliečių elgesį šiuolaikinėse visuomenėse. Tyrimų rezultatai atskleidžia, kad jaunoji karta skiriasi politinėmis orientacijomis ir dalyvavimu politiniuose veiksmuose palyginus su vyresnio amžiaus žmonėmis. Jauni žmonės domisi politika ir socialiniu gyvenimu, tačiau mažai dalyvauja tradiciniuose politiniuose veiksmuose. Pranešimo tikslas – išanalizuoti Lietuvos jaunų žmonių ir vyresnės kartos politines orientacijas ir dalyvavimą politiniuose veiksmuose. Išanalizavus 2001 m. ir 2010 m. atliktų apklausų duomenis, pastebima tendencija, kad jaunų žmonių politinės orientacijos ir dalyvavimas politiniuose veiksmuose tik dalinai atitinka postmodernios pilietybės sampratą. Socioekonominės ir kultūrinės sąlygos daro poveikį jaunimo paramai demokratijai ir dalyvavimui politiniuose veiksmuose Lietuvoje.

Raktažodžiai: *postmoderni pilietybė, stebintis ir kontroliuojantis pilietis.*

KAIP UŽTIKRINTI JAUNŲ ŽMONIŲ TEISES IR PAREIGAS?

Agnė Graikšaitė⁴⁸, Karolis Žemaitis⁴⁹

Jauni žmonės turi teisę į objektyvią, suprantamą ir patikimą informaciją, kuri atitinka jų poreikius ir atsako į išskylančius klausimus. Ši teisė pripažįstama tarptautiniuose dokumentuose: Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, Vaikų teisių konvencijoje bei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje.

⁴⁶ Doktorantė, Filosofijos katedra, Filosofijos fakultetas, Vilniaus universitetas, Vilnius. El. p.: julijatulekyte@yahoo.com

⁴⁷ Doc. dr., Sociologijos katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. El. p.: j.imbrasait@smf.vdu.lt

⁴⁸ Eurodesk Lietuva programos vadovė, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba. El. p.: agne@eurodesk.lt

⁴⁹ Tarptautinių reikalų koordinatorių, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba. El. p.: international@lijot.lt

Pranešime siekiama apžvelgti, kaip ši teisė užtikrinama praktiškai Europoje ir Lietuvoje:

- Jaunimo informavimo ir konsultavimo reikšmė bei praktikos, pristatant jaunų žmonių teises ir pareigas (Norvegijos ir Austrijos pavyzdys).
- Lietuvoje įgyvendinamos iniciatyvos — jaunimo informavimo taškų ir Eurodesk Lietuva patirtis.
- Europos Sąjungos struktūrinio dialogo prioriteto „jaunimo teisės“ įgyvendinimas Lietuvoje.

Italijos pirmininkavimo ES Tarybai metu vienas iš Europos Sąjungos Struktūrinio dialogo prioritetų yra jaunimo teisės. Taip pat analizuojama ir jaunimo įgalinimo tema. 2014 m. Lietuvoje bus atlikta jaunimo politikos analizė, kuri, atsižvelgiant į jaunimo įgalinimą, padės išsiaiškinti, kokia šiuo metu yra teisinė situacija. Taip pat bus organizuojama 10 susitikimų su jaunimo organizacijų atstovais ir 10 susitikimų su jaunais žmonėmis regionuose. Susitikimų metu pagal patvirtintą metodologiją bus pristatomos jaunimo įgalinimo ir jaunimo teisių temos, aiškinamasi, kokia situacija su šiomis temomis yra regionuose, kokie įrankiai jau egzistuoja ir kokių dar reikia siekiant pagerinti jaunimo įgalinimo ir jaunimo teisių supratimo situaciją Lietuvoje bei prisidėti prie visokeriopos jaunų žmonių socialinės įtraukties.

ANALYSIS OF ONLINE THREATS IN SOCIAL NETWORKS EXPERIENCED BY THE GIRLS ATTENDING CHILDREN DAY-CARE CENTRE (liet. *Vaikų dienos centrą lankančių mergaičių patiriamų grėsmių interneto socialiniuose tinkluose analizė*)

*Rasa Skališienė*⁵⁰

The report presents online threats on social networks experienced by the girls, who attend Children Day-Care Centres. In order to examine the problem in question a qualitative research (focus group discussions) was carried out. 20 girls from 4 Children Day-Care Centres took part in the study. The results exposed that the possibility of establishing a romantic relationship poses at-risk female adolescents. The data analysis showed the following key actions which put the girls at risk: 1) personal information sharing with strangers 2) communicating with strangers online and meeting them personally 3) aggressive actions against other online consumers. Participation of the risk group female teenagers on online social networks often causes a variety of negative experiences triggered by phone numbers sharing, publicizing images of a sexual nature, and defamatory character of information dissemination online on social networks. Younger girls revealed negative experiences related to the loss of their access to their personal profile. The results disclose that the perception of threats of this group of female adolescents and the need to protect themselves on online space is limited.

Key words: *girls, who attend Children Day-Care Centre, threats, online social networks.*

⁵⁰ Doktorantė, Socialinės pedagogikos ir katechetikos katedra, Pedagogikos fakultetas, Klaipėdos universitetas, Klaipėda. El. p.: rasa.jokubaite@gmail.com

V SEKCIJA. JAUNIMO PROBLEMAS IR JŲ SPRENDIMŲ PAIEŠKA

PREVENČINĖS PROGRAMOS PAAUGLIAMS LIETUVOJE: KĄ GALIME PASIŪLYTI ŠIANDIEN IR KUR TURĖTUME JUDĖTI TOLIAU?

Saulė Raižienė⁵¹, Inga Truskauskaitė-Kunevičienė⁵², Ingrida Gabrielavičiūtė⁵³, Renata Garckija⁵⁴, Ilona Kajokienė⁵⁵

Efektvios prevencinės programos pasižymi tam tikrais požymiais (Roth & Brooks-Gunn, 2003; Catalano et al., 2004). Šiais metais buvo atlikta analizė, kurioje buvo vertinta, kaip 2006–2013 m. Lietuvoje įgyvendintos prevencijos programos, skirtos 15–19 metų paaugliams, atitinka Pozityvios jaunimo raidos koncepciją (Lerner ir kt., 2003, 2004). Iš viso buvo įvertinta 15 programų, kurios buvo vertinamos remiantis Roth & Brooks-Gunn (2003) suformuluotais Pozityvios jaunimo raidos programų kriterijais, kurie nusako, kokie turi būti programos tikslai, veiklos ir atmosfera, kad programa atitiktų pozityvios jaunimo raidos skatinimo gaires. Papildomai buvo vertinta programos struktūra ir tai, ar buvo matuotas programos efektyvumas.

Atlikus analizę paaiškėjo, kad Lietuvoje įgyvendinamos programos pasižymi kai kuriomis savybėmis, būdingomis Pozityvios jaunimo raidos skatinimo programoms. Programos apima visus penkis pozityvios jaunimo raidos skatinimo programoms būdingus tikslus, tačiau jose mažiau dėmesio skiriama užjautimo ir ryšių skatinimui, labiau koncentruojantis į kompetencijos, charakterio ir pasitikėjimo ugdymą. Be to, daugelio programų trukmė nesukuria tinkamų prielaidų palaikančios atmosferos sukūrimui, o veiklos daugiausiai orientuotos į žinių suteikimą, o ne įgūdžių ugdymą. Daugelio programų efektas yra neiškus dėl dviejų priežasčių: 1) tik kelios programos vertina programos rezultatus; 2) dauguma programų nepasižymi svarbiomis pozityvios jaunimo raidos skatinimo programų savybėmis, kurios būdingos efektyvioms programoms kituose kultūrinuose kontekstuose.

Šio pranešimo metu, remiantis atlikta analize, pateiksime rekomendacijų, kuriomis turėtų būti vadovojamasi įgyvendinant ir vertinant prevencines ir intervencines programas, skirtas paaugliams Lietuvoje. Be to, pristatysime sukurtą ir šiuo metu empiriškai tikrinamą intervencinę programą „Pasimatuok savanorystę“, kuri sukurta remiantis R. Lerner pozityvios jaunimo raidos teorine koncepcija bei pasižymi užsienio autorių išskirtais efektyvių pozityvios jaunimo raidos programų bruožais.

NUO KO MIRŠTA LIETUVOS JAUNIMAS?

Daumantas Stumbrys⁵⁶

Problema. Lietuva kartu su kitomis posovietinėmis šalimis pasižymi ypač aukštais mirtingumo rodikliais, todėl ši problema yra plačiai nagrinėjama gyventojų mirtingumo studijose. Tyrimuose nagrinėjamas aukštas Lietuvos vyrų mirtingumas, socialinė ir ekonominė mirtingumo diferenciacija. Tarptautiniuose mokslo žurnaluose publikuojami tyrimai apie Lietuvos gyventojų mirtingumą dėl mirties priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rūkymu, daug dėmesio skiriama mirtingumui dėl savižudybių. Vis dėlto jaunimo mirties priežasčių struktūros tematika Lietuvoje iki šiol plačiai nenagrinėta.

Tyrimo tikslas – įvertinti Lietuvos jaunimo mirties priežasčių struktūros skirtumus, lyginant su kitų amžiaus grupių ir kitų Europos Sąjungos šalių jaunimo mirties priežasčių struktūra.

Metodai. Šiame darbe atlikta 20–29 m. Lietuvos ir kai kurių kitų Europos Sąjungos valstybių gyventojų mirtingumo rodiklių statistinė analizė. Skirtingo amžiaus gyventojų grupių mirties priežasčių struktūra, apskaičiuota remiantis Lietuvos Respublikos mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registro ir Pasaulio sveikatos organizacijos mirtingumo duomenų baze. Tyrimo metu naudojant tiesioginį standartizacijos metodą apskaičiuoti standartizuoti mirtingumo

⁵¹ Prof. dr., Psichologijos institutas, Socialinių technologijų fakultetas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p.: saule.raiziene@gmail.com

⁵² Psichologijos institutas, Socialinių technologijų fakultetas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p.: inga.truskauskaitė@mruni.eu

⁵³ Dr., Psichologijos institutas, Socialinių technologijų fakultetas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p.: ingridagab@yahoo.com

⁵⁴ Psichologijos institutas, Socialinių technologijų fakultetas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p.: renata_gar@yahoo.co.uk

⁵⁵ Dr., Psichologijos institutas, Socialinių technologijų fakultetas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius. El. p.: ilonakajokiene@yahoo.com

⁵⁶ Doktorantas, jaunesnysis mokslo darbuotojas, Visuomenės geografijos ir demografijos institutas, Lietuvos socialinių tyrimų centras, Vilnius. Demografijos tyrimų centras, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. El. p.: dstumbrys@gmail.com

rodikliai pagal amžių atskiroms mirties priežasčių grupėms. Skaiciuojant standartizuotus mirtingumo rodiklius naudotas Pasaulio sveikatos organizacijos Europos populiacijos standartas.

Rezultatai. Tyrimo metu nustatyta, kad pagrindinė 20-29 m. amžiaus Lietuvos gyventojų mirties priežasčių grupė yra išorinės mirties priežastys. Tarp jaunų vyrų 2013 m. beveik 30 proc. visų mirties priežasčių sudarė savižudybės. Apskaičiuavus standartizuotus mirtingumo rodiklius, nustatyta, kad Lietuvos jaunimo mirtingumo rodikliai yra vieni aukščiausių Europos Sąjungoje.

„TARPINSTITUCINIS DREIFAS“: JAUNŲ VYRŲ DALYVAVIMO SOCIALINIŲ PASLAUGŲ SISTEMOJE PATIRTYS

Rasa Indriliūnaitė⁵⁷

Išaugęs gerovės paramos gavėjų skaičius ir didėjanti priklausomybės nuo šios paramos trukmė, tyrėjus skatina diskutuoti apie individualias minėtos socialinės grupės asmenų patirtis ir gerovės paramos sistemos bei jos struktūrinių dalių vaidmenį šiuose procesuose. Kaip pažymi L. J. Wacquant (2008), socialiniam teisingumui visuomenėje palaikyti, neoliberalioje gerovės valstybėje reikšmingos tampa įvairios socialinės kontrolės formos, marginalumo asimiliacijos ir deviacijos maskavimo praktikos. Šiame kontekste tokios gerovės paramos institucijos, kaip nakvynės namai, socialinių paslaugų centrai ir pan., gali būti traktuojami, kaip prevencinis mechanizmas, leidžiantis absorbuoti tariamas potencialias jais besinaudojančių asmenų grupės keliamas grėsmes. Tuo pačiu jos gali būti suvokiamos, ir kaip juos pasirenkančių asmenų strategija, leidžianti pastariesiems sumažinti socialinio nesaugumo riziką, palaikant kasdienio gyvenimo rutinizaciją.

Pasitelkiant vadinamojo „tarpinstitucinio dreifo“ P. Mayock, S. Sheridan (2013), „institucinės grandinės“ S. Metraux, D.P. Culhane (2006) teorines sampratas, kuriomis remiantis buvo analizuojami empirinio tyrimo, 2013 m. atlikto Vilniaus ir Kauno nakvynės namuose, rezultatai (analizuojama 15 giluminių interviu su jaunais vyrais ir fokus grupės interviu, kurioje dalyvavo įvairių socialines paslaugas teikiančių organizacijų darbuotojai, medžiaga), pranešime bus pristatoma jaunų vyrų migracijos tarp skirtingų socialinių paslaugų teikimo institucijų problematika, individo ir institucijos santykio šioje situacijoje dichotomija – kokie veiksniai lemia ir kokiais būdais yra palaikoma asmens priklausomybė nuo tokios paramos ir kaip ji pasireiškia? Kokia asmens samprata yra formuojama ir ką ji atskleidžia? Kokios yra asmenų, gaunančių gerovės sistemos paramą, patirtys ir kokias kasdienybės praktikas jie vysto?

GLOBALIZACIJOS ĮTAKA BAUDŽIAMAJAM PROCESUI, KURIAME DALYVAUJA NEPILNAMETIS NUKENTĖJUSYSIS

Dovilė Murauskienė⁵⁸

Posityvioji teisė pasižymi ciklišku ir nuolatiniu reagavimu į pasikeitusį visuomenės, valstybės ar tarptautinės arenos požiūrį į tam tikrus vertybinių reikšmę turinčius dalykus, ilgainiui suvoktą poreikį daugiau dėmesio skirti vienai ar kitai tam tikru specifiskumu pasižyminčiai asmenų grupei, jų interesų ir poreikių pripažinimui, tenkinimui bei apsaugai. Viena iš tokių asmenų grupių, kurių apsaugos poreikis pripažįstamas nuo itin senų laikų, yra vaikai. Tai, kad vaikai turi būti itin globojami, bendra visų valstybių teisei, nes prigimtinę teisę atitinka tai, jog tas, kuris nėra pilnametis, būtų kito globojamas - tokią kategorišką poziciją žymus romėnų teisininkas Gajus išsakė dar II amžiuje. Ši pamatinė nuostata keitėsi ne tiek ir daug, tačiau jos turinys, pasauliui modernėjant, neišvengiamai pakito. Kalbant apie baudžiamąją justiciją, reikšmingiausi pokyčiai šioje srityje įvyko pačioje XIX amžiaus pabaigoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, kuomet 1899 metais, Ilinojaus valstijoje buvo įkurtas pirmasis nepilnamečių teismas. Šio teismo įkūrimo teoriniu pagrindu tapo parens patriae doktrina, kurios esmė ta, kad tinkamos globos stokojančiu vaiku turi pasirūpinti valstybė, veikdama kaip geras, rūpestingas tėvas (angl. to stand in the shoes of the parent). Būtent iš

⁵⁷ Dr., Sociologijos katedra, Socialinių mokslų fakultetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas. El. p.: r.indriliunaite@smf.vdu.lt

⁵⁸ Doktorantė, Baudžiamosios teisės ir proceso institutas, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius; Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus pirminio padėjėja. El. p.: dgaicelyte@gmail.com

šios doktrinos kildinami du šiuolaikinį nepilnamečių baudžiamąjį procesą modeliuojantys principai – vaiko interesų viršenybės ir rehabilitacijos.

Apibendrintai galima teigti, kad vaiko interesų viršenybės principo esmė ta, kad bet kokiuose teisiniuose santykiuose, vienaip ar kitaip paliečiančiuose vaiką, visų pirma turi būti akcentuojami vaiko ekonominiai, socialiniai ir politiniai interesai. Išskirtini du esminiai aspektai, kuriuos apima šis principas: visų pirma, tai procedūros taisyklė, reiškianti, jog kiekvienu atveju, priimant sprendimą vaiką liečiančiu klausimu, turi būti apsvarstytas tokio sprendimo poveikis (tiek teigiamas, tiek neigiamas) vaiko interesams; antra, vaiko gerovės viršenybės principas yra visų kitų vaikams garantuojamų teisių pagrindas, turintis apsaugoti vaikus nuo įvairių valstybės pareigūnų (tame tarpe ir teisėsaugos institucijų pareigūnų) savivalės ir neprofesionalumo bei įpareigoti juos visus sprendimus priimti atsižvelgiant į vaiko gerovę.

Iš lotynų kalbos verčiant, terminas „rehabilitacija“ (lot. Rehabilitation) reiškia atgavimas, atkūrimas ir pačia bendriausia prasme šis terminas siejamas su pirminio statuso atstatymu. Kalbant apie baudžiamąjį procesą, kuriame nepilnametis dalyvauja kaip nukentėjęs, rehabilitacijos principo įtaka bei reikšmė nei teorijoje, nei praktikoje nėra akcentuojama, nors psichologai dar nuo praėjusio amžiaus 9 – ojo dešimtmečio bando įtikinti, jog asmenims, tiesiogiai susidūrusiems su teisine sistema, reikalinga ne tik teisinė, bet ir psichologinė pagalba. Specifiškumu pasižyminti nepilnamečių baudžiamajame procese rehabilitacijos principo reikšmė atskleidžiama per idėją, kad valstybė privalo ne tik greitai ir išsamiai ištirti vaiko atžvilgiu padarytą nusikalstamą veiką, nubausti kaltą asmenį, bet ir tokio baudžiamojo proceso metu, kiek tai įmanoma, nukentėjusįjį vaiką „pagydyti“.

Taigi apibendrinat pirmiau išdėstytas mintis, pasakytina, kad šiuo pranešimu bus siekiama atskleisti, jog šiuolaikinis nepilnamečių baudžiamasis procesas yra grįstas principais, kurie buvo žinomi dar XIX amžiaus pabaigoje, tačiau, laikui bėgant ir baudžiamajam procesui modernėjant, šiai dienai tie principai yra įgiję kitą reikšmę bei kitas raiškos formas. Antra, pranešime siekiama atskleisti šių dviejų istorinę reikšmę turinčių principų – vaiko interesų viršenybės bei rehabilitacijos – reikšmę šiandieniniame baudžiamajame procese, jų raiškos ypatybes bei galimus tobulinimo būdus.

PROBLEMOS, KYLANČIOS SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMIES JAUNUOLIAMS, PRADEDANTIEMS SAVARANKIŠKĄ GYVENIMĄ

*Ona Bernatavičienė*⁵⁹

Tikslas – aptarti problemas, kylančias socialiai pažeidžiamies jaunuoliams pradedantiems savarankišką gyvenimą. Savarankiškas gyvenimas dažnai reikalauja nusistatyti prioritetus ir dėl jų atsisakyti kai kurių ne tokių svarbių dalykų. Reikia išmokti gyventi su tiek pinigų, kiek turi, bet kur to išmokti? Jaunuoliams dažniausiai trūksta žinių apie tai, kur reiktų kreiptis iškilus sunkumams dėl nedarbo, gyvenamosios vietos, skurdo, pašalpy, teisinių problemų, sunku įvardinti savo problemas, pareigas ir prisiimti atsakomybę už savo veiksmus.

Problemė grupė: Našlaičiai (netekę tėvų globos, rūpybos), turintys tėvus, kuriems neapribotos teisės, socialinės rizikos šeimų vaikai, globojami vaikai, nepilnametės nėščiosios, vienišos mamos. Aptariamos problemos identifiukuotos, remiantis daugiamete socialine pedagogine patirtimi, stebėjimu, individualiais pokalbiais, grupine veikla, situacijų analize.

Grėsmės ir kylančios problemos:

- privalo mokytis, kad turėtų pinigų - įstoja mokytis, kad gautų besimokančiojo pažymą (įstoja mokytis ir pirmiausia pasiima pažymą, kad mokosi, nors po to labai dažnos mokyklos nelankymo problemos; mokosi keletą kartų),

⁵⁹ Socialinė pedagogė ekspertė, Alytaus profesinio rengimo centras, Alytus. El. p.: orutes.b@gmail.com

- įsikūrimo pašalpa (18 m., nei daiktų, nei pinigų, prekyba už minimalią kainą gaunami daiktais, palikimas prekybos centruose už pvz.: pusę kainos; jei būstas ir įgyjamas dažniausiai būna problemos dėl jo išlaikymo; pernuomoja, ima pinigus už laikiną nakvynę. Kol mokosi, gyvena bendrabutyje, po to labai turi kur eiti, o ir daiktų dažnai nebelieka),
- negalintys gauti pašalpų dėl nepilnametystės arba tėvų teisių ne apribojimo (tėvai priklauso socialinės rizikos šeimoms, nors vaikai neprižiūrėti, tačiau jie nesikreipia dėl teisių apribojimo, bijodami prarasti ir taip trapius santykius, nors neturi maisto ir pinigų bei rūbų),
- paskolų ėmimas, daiktų pirkimas lizingu ir skolų neatidavimas (perka išmaniuosius telefonus, kompiuterius, ima visus įmanomus kreditus; kaupiasi skolos, o atiduoti nėra ką – nedirba, neturi savo būsto),
- asmens higienos ir socialinių įgūdžių stoka (nesiprausia, nesikeičia ir nesiskalbia rūbų, nemoka apsipirkti, planuoti piniginių išlaidų ir t. t.),
- alkoholis, narkotinės ir psichotropinės medžiagos (dažnai vartoja alkoholį, rūko cigaretes, žolę; vystosi priklausomybės),
- vagystės ir vogtų daiktų realizavimas (mėgsta „pasisavinti“ svetimus daiktus),
- verbavimas vykti į užsienį, dažniausiai vogti (dažnai našlaičiai apgaulės būdu įviliojami į spąstus, žadant gerą atlyginimą svečioje šalyje),
- netekėjusios besimokančios mamos (laukiasi, gimdo, neturi vyro, o išlaikyti turi tėvai),
- trūksta informacijos apie socialinės rizikos šeimas (pvz., profesinėms mokykloms, reikia teikti užklausas, o tai neįmanoma, vertinat iš kiek vietovių mokosi mokinių),
- silpnas tarpinstitucinis bendradarbiavimas (trūksta informacijos, nėra išvystyto socialinio tinklo),
- prasta emocinė ir psichinė sveikata (bandymai žudyti, agresija, manipuliacija),
- kol mokosi, gali gyventi mokyklos bendrabutyje, o toliau?
- likę be tėvų, šiems išvykus į užsienį (skirta laikina globa neišsprendžia kylančių problemų),
- trūksta namų jaunimui (išėjusiems iš globos namų, socialinės rizikos šeimų ir pan.).

Trūksta jaunimo problemų sprendimo šalies, regiono, miesto, kaimo lygmenyje. Vien tik tyrimais jaunimo srityje visų esamų iššūkių ir problemų išspręsti negalima. Labai svarbi sąlyga yra glaudus politikos formuotojų, tyrėjų ir praktikų bendradarbiavimas.

LIETUVOS KURČIŲJŲ JAUNIMO BENDRUOMENĖ GLOBALIOJE VISUOMENĖJE: YPATINGIEMS ŽMONĖMS YPATINGI IŠŠŪKIAI. NUO PROBLEMOS IKI SPRENDIMO, NUO SPRENDIMO IKI POKYČIŲ ARBA VĖL TAS PATS

Monika Kumžaitė⁶⁰, Kęstutis Vaišnora⁶¹

Tyrimo problema: su kokiais iššūkiais tenka susidurti Lietuvos kurčiųjų bendruomenės nariams (jaunimui) globalioje visuomenėje?

Tyrimo tikslas: atskleisti Lietuvos kurčiųjų bendruomenės narių (jaunimo) patirtis, susiduriant su iššūkiais globalioje visuomenėje.

Tyrimo metodai: kokybinis tyrimas (mokslinis tyrimas neatliktas, tačiau duomenys surinkti diskusijų, susirinkimų, susibūrimų metu), asmeninis patyrimas ir teorinis bei praktinis žinojimas.

⁶⁰ Lietuvos kurčiųjų jaunimo asociacijos prezidentė. El. p.: lkjasociacija@gmail.com

⁶¹ Lietuvos kurčiųjų jaunimo asociacijos Tarybos narys, viešųjų ryšių koordiniatorius. El. p.: lkjasociacija@gmail.com

Pagrindiniai tyrimo rezultatai

Priešistorė – „šiltnamio sąlygos“

Sovietinės sistemos palikimas turi įtakos Lietuvos kurčiųjų bendruomenei ir persiduoda jaunimo kartoms. Iki švietimo ir ugdymo reformos Lietuvoje veikė klausos sutrikimų turintiems vaikams mokyklos – internatai. Svarbus faktas, kad klausos sutrikimų turintys moksleiviai į mokyklas – internatus buvo skirstomi pagal sutrikimo laipsnį priešingai nei dabartinėje švietimo ir ugdymo sistemoje, o daugelis mokinių internatinėje mokykloje praleisdavo savo vaikystės ir jaunystės dienas atskirti nuo šeimos. Kaip teigia daugelis tėvų, vaikų auklėjimu, globa ir priežiūra, kontrole ir veiksminga pagalba, atliepiant į fizinius, psichologinius, emocinius, intelektualinius, socialinius, dvasinius poreikius daugiausiai atliepdavo pedagogai, auklėtojai. Mokiniai su savo tėvais matydavosi tik savaitgaliais, švenčių dienomis ar per atostogas. Baigę mokyklas galėdavo įgyti specialybę, jiems suteikdavo darbą kurčiųjų gamyklose, kombinuose ar kitose įmonėse, parūpindavo gyvenamą būstą. Minėtos sąlygos leidžia daryti prielaidą, kad sovietinė sistema suteikė šiltnamio sąlygas, tačiau po šios sistemos žlugimo ir reformų – Lietuvos kurčiųjų bendruomenės nariai žengė prie savarankiško gyvenimo pradžios slenksčio.

Savarankiško gyvenimo dabarties istorija – iššūkiai su kuriais tenka susidurti

Studijos aukštesiose mokyklose ir jų pritaikymas klausos sutrikimų turintiems asmenims: studijuojant aukštesiose mokyklose susiduriama su įvairiais sunkumais, todėl galima teigti, kad studijos klausos sutrikimų turintiems asmenims pritaikomos tik iš dalies. Studentams patiems reikia rūpintis ir užsakyti lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugas paskaitose, o dėl vertėjų trūkumo (būtina didinti gestų kalbos vertėjų skaičių), dažniausiai vertimo paslaugų negauna, todėl dauguma dėstomos medžiagos paskaitų metu tampa neprieinamos. Neretai tenka susidurti su neigiamu akademinės bendruomenės požiūriu, kai kylančios problemos yra tik paties studento reikalas. Neretai tokie studentai patys moka studijų mokesť, o kartais patenka į valstybės finansuojamas vietas, todėl universitetai privalo prisiišti atsakomybę ir pasirūpinti universiteto aplinkos pritaikymu klausos sutrikimų turintiems asmenims (vertimo paslaugomis privalo pasirūpinti aukštoji mokykla). Paskaitoje lietuvių gestų kalbos vertėjui teikiant vertimo paslaugą, studentui tenka nuolat žiūrėti į vertėją, kad neprarastų pasakojamo informacijos srauto, todėl praranda galimybę pasižymėti, užsirašyti pagrindinę informaciją / konspektuotis, nes negali vienu metu žiūrėti į vertėją ir rašyti savo užrašuose. Užsienyje tokia praktika, kai paskaitoje dalyvauja ir gestų kalbos vertėjas, ir žmogus, kuris konspektuoja, yra plačiai paplitusi, todėl būtina, kad tokia praktika būtų taikoma Lietuvoje.

Informacijos neprieinamumas ir socialinės integracijos skatinimo stoka: šiuo metu labai trūksta informacijos jauniems žmonėms apie studijas aukštesiose mokyklose, nes kurčiųjų reabilitacijos centruose bei kurčiųjų jaunimo organizacijose mažai socialinį darbą dirbančių darbuotojų (būtina didinti socialinių darbuotojų etatų skaičių minėtose įstaigose), o aukštųjų mokyklų mugės nepritaikytos – nėra vertimo į lietuvių gestų kalbą ir didelio ekrano, kurio pagalba aiškiai matytusi lietuvių gestų kalbos vertėja. Jaunas žmogus, baigęs mokyklą susiduria su informacijos neprieinamumu, todėl neretai bijo pasirinkti studijas aukštesiose mokyklose dėl informacijos stokos ir nepasitikėjimo savimi. Socialinį darbą dirbantys darbuotojai galėtų suteikti pilną informaciją apie studijas aukštesiose mokyklose, konsultuoti, tarpininkauti, padėtų sutvarkyti dokumentus studentui bei konsultuoti, bendradarbiauti su aukštesiomis mokyklomis.

Šiuo metu trūksta subtilybių ir vertimo į gestų kalbą televizijoje, neverčiamos į gestų kalbą ir netirtuojamos debaty laidos, todėl Lietuvos kurčiųjų bendruomenė ir jaunimo bendruomenė praranda informaciją, nežino už ką balsuoti rinkimuose, todėl nesudaromos sąlygos jaunų žmonių dalyvavimui priimančiam sprendimus ir neugdomas jų pilietiškumas.

Gestų kalbos mokymas ir visuomenės švietimas: užsienyje paplitusi praktika, kai bendrojo lavinimo darželiuose ir mokyklose į mokymo programas įtrauktas gestų kalbos mokymas (būtinasis švietimo sistemos papildymas gestų kalbos pamokomis). Tokiu būdu skatinama visuomenės tolerancija ir supratimas apie kurčiųjų bendruomenę, gestų kalbą, kurčiųjų kultūrą. Ypatingai būtina įtraukti tokias pamokas, kai yra mažai kurčiųjų darželių / mokyklų, o neretai klausos sutrikimų turintis vaikas, augantis girdinčiųjų šeimoje bandomas integruoti į jiems nepritaikytą švietimo įstaigą. Dažnai girdintys tėvai turėdami klausos sutrikimų turintį vaiką veda jį į girdinčiųjų darželį, bendrąją lavinimo

mokyklą, stengiasi jį integruoti. Kartais dėl to, kad tėvai nežino apie tokias kurčiųjų įstaigas (o užsiimti jų švietimu ir skleisti informaciją neskiriama pakankamai lėšų, trūksta socialinių darbuotojų) ir tokiai šeimai nesuteikiama reikalinga, kompleksinė pagalba, ypatingai vaikui.

Šiuolaikinėje globalioje visuomenėje pažeidžiamos kurčio jaunimo teisės į gimtąją kalbą, informacijos prieinamumą, tinkamas mokymosi sąlygas ir aplinką, lygias galimybes. Susiduriant su šiais ir kitais iššūkiais, Lietuvos kurčiųjų jaunimo bendruomenė ir kiekvienas jos narys turėdamas savo identitetą (lietuvių gestų kalbą, kurčiųjų kultūrą, kurčiųjų istoriją) klausia – ar mes tikrai esame reikalingi šiandieninėje, globalioje visuomenėje? Šiuolaikinė medicina kovoja su klausos sutrikimais tobulindama klausos aparatus, siūlydama kochlearinius implantus, tyrinédama genetiką ir kurdama mokslinius atradimus, o taip iškyla tendencija „pagyti“ kurtumą ar neprigirdėjimą. Ar tokie veiksmai reiškia, kad kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų bendruomenė yra nereikalinga? Siekiama jos išnykimo? Siekiama ją sunaikinti ir pakeisti? Ar siekiama sunaikinti šios bendruomenės narių, jaunimo identitetą? Atsakymas: būtina pažinti bei suprasti kalbinės ir kultūrinės bendruomenės išskirtinumą, kad suprastume jos unikalumą, kuris suteikia ne medicininį, o socialinį, kultūrinį pažinimą. Mokykimės gestų kalbos, pažinkime kurčiųjų kultūrą ir tai atvers kelią abipusei integracijai.

NEJGALIJŲ INTERESŲ ATSTOVAVIMO VEIKSMINGUMAS PER NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLAS: SUBJEKTYVIOS NVO VADOVIŲ PATIRTYS

*Irmina Beneševičiūtė*⁶²

Per pastarąjį dešimtmetį, nevyriausybinės neįgaliųjų organizacijos (toliau – NVO) įgyja vis didesnį dėmesį tarp mokslininkų ir praktikų. NVO tapo stipriu socialiniu ir politiniu instrumentu, iš esmės pakeitusiu neįgaliųjų gyvenimą, ypač siekiant pastariesiems padėti, teikiant socialines paslaugas, organizuojant mokymus, seminarus ir skatinusi neįgaliųjų socialinį dalyvavimą. NVO laikoma svarbia, įvairaus amžiaus asmenims organizacija. Lietuvoje neįgaliųjų interesų atstovavimą lemia įvairūs reglamentuojantys įstatymai, teisinė bazė pakankamai išvystyta. Verta paminėti, jog neįgaliųjų interesų atstovavimą reglamentuoja vienas iš pagrindinių teisės aktų – JT Neįgaliųjų teisių konvencija (2010 05 27, Nr. XI–854), kurios tikslas skatinti, apsaugoti ir užtikrinti visų neįgaliųjų visapusišką ir lygiateisį naudojimąsi visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis, taip pat skatinti pagarbą šių asmenų prigimtiniam orumui. Tai – svarbus žingsnis veiksmingai atstovauti mikro, mezo, makro lygmens neįgaliųjų interesus ne tik įvairioms institucijoms, bet ir pačioms NVO, iškilus neįgaliųjų problemoms. Tyrime pristatomi teoriniai interesų atstovavimo iššūkiai galių kontekste ir empirinio tyrimo rezultatai, leidžiantys suprasti galių santykių raišką NVO. Šio tyrimo tikslas – atskleisti NVO vadovių interesų atstovavimo veiksmingumą per NVO veiklas. Pasirinktas kokybinis tyrimas. Tyrime dalyvavo Šiaulių ir Panevėžio miestų ir rajonų devynios neįgaliųjų interesus atstovaujančios vadovės.

Neįgaliųjų interesų atstovavimo veiksmingumą per NVO veiklas, subjektyviomis NVO vadovių patirtimis, tyrimo rezultatai parodė, kad NVO kryptingai tenkina neįgaliųjų socioedukacinius paslaugų poreikius NVO veiklose. Tyrimo rezultatai išryškino ir NVO veiklos atstovaujamas formas, tai reiškia, jog atstovaujama mikro ir mezo lygmeniu, atsižvelgiant į neįgaliųjų individualumą, kaip žmogaus teisių užtikrinimą, atkreipiant dėmesį į jo individualybę, tenkinant pastarųjų poreikius. Tyrimo metu, taikant kokybinio tyrimo metodus, atskleisti „iššūkiai, su kuriais tenka susidurti NVO vadovėms, atstovaujant neįgaliųjų interesus“. Iš tyrimo gautų duomenų matyti, kad NVO vadovėms tenka patirti mezo ir makro lygmens iššūkius, atstovaujant neįgaliųjų interesus, tai: socialinio jautrumo stoka neįgaliesiems, neįgaliųjų galių stoka ir biurokratizmas; neįgaliųjų NVO administracijos ir socialinę politiką formuojančių atstovų konflikto latentiskumas, negatyvios visuomenės nuostatos į neįgaliuosius ir kt.

Remiantis tyrimo rezultatais, galima daryti prielaidą, kad neįgaliųjų interesų atstovavimo veiksmingumą lemia įvairūs veiksniai: neįgaliųjų gebėjimas kooperuotis NVO veiklose; neįgaliųjų interesų atstovavimas, orientuotas į neįgaliųjų aktyvumą, sprendimų priėmimą NVO, vertybių puoselėjimą; neįgaliųjų interesų atstovavimas, nukreiptas į bendra(-darbia)vimą su socialinę politiką formuojančiais atstovais; neįgaliųjų interesų atstovavimas, susijęs su glaudesniais NVO santykiais su valdžios atstovais; NVO administracijos efektyvus NVO darbo veiklos organizavimas; žmogaus teisių puoselėjimas, atstovaujant neįgaliųjų interesus.

⁶² *Sėduvos miesto neįgaliųjų draugija, Sėduva, Radviliškio r. sav. El. p.: irminute2@gmail.com*

